

Ένα παιδί στέκεται έξω από τη σκηνή της οικογένειάς του στη βροχή σε μια περιοχή λίγο έξω από τον Καταυλισμό της Μόριας, στον εμπομαζόμενο «Ελαιώνα». Γιώργος Μουτάφης / Oxfam.

ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΜΕΝΟΙ ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΜΕΝΟΙ ΜΑΤΑΙΩΜΕΝΟΙ

Πώς το δικαίωμα ασύλου στην Ελλάδα υπονομεύεται εν μέσω της έλλειψης διαμοιρασμού της ευθύνης ανά την Ε.Ε.

Ο νέος νόμος για το άσυλο που τέθηκε σε ισχύ την 1 Ιανουαρίου 2020 έχει μειώσει σημαντικά την προστασία όσων αναζητούν άσυλο στην Ελλάδα. Ο νόμος και οι τροποποιήσεις του συνδράμουν στην αύξηση των ευάλωτων των αιτούντων άσυλο, περιορίζουν την πρόσβαση στο θεμελιώδες δικαίωμά τους στο άσυλο και την προστασία από σοβαρούς κινδύνους. Παράλληλα, οι ελληνικές πολιτικές και πρακτικές είναι μέρος μια ανησυχητικής προσπάθειας της Ε.Ε. να μειωθεί ο αριθμός των προσφύγων που μπορούν να βρουν ασφαλές καταφύγιο στις ευρωπαϊκές χώρες.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Εφαρμογή της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας και η συνακόλουθη επίδρασή της στην ελληνική νομοθεσία και πρακτική έχουν μετατρέψει τα 'hotspots' των ελληνικών νησιών σε μια από τις χειρότερες καταστροφές στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη. Το αδιέξοδο που δημιουργήθηκε από τον εγκλωβισμό των αιτούντων άσυλο στους νησιωτικούς καταυλισμούς προετοίμασε το έδαφος για μια ολοένα και πιο αυστηρή καταστρατήγηση των δικαιωμάτων τους, με αυξημένη πίεση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς τις ελληνικές αρχές και τη νομοθετική εξουσία να επιτύχουν αποτελέσματα.

Ο πιο πρόσφατος τρόπος με τον οποίο η ελληνική κυβέρνηση υλοποιεί αυτή την ευρωπαϊκή προσέγγιση, είναι μέσω του Νόμου «Περί Διεθνούς Προστασίας» (ΝΔΠ), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2020. Ο ΝΔΠ, όπως και οι τροποποιήσεις του τον Μάιο του 2020, εισήγαγε σημαντικές μεταρρυθμίσεις που έχουν αποσταθεροποιήσει περαιτέρω το ελληνικό σύστημα ασύλου. Εισήγαγε αυστηρότερα, τιμωρητικά μέτρα, που οδηγούν σε αυξημένο ρίσκο τα άτομα που αναζητούν προστασία να αποβληθούν από τη διαδικασία ασύλου και να επιστραφούν στην Τουρκία ή / και στις χώρες καταγωγής τους.

Περιορίζοντας τα δικαιώματα των πλέον ευάλωτων

Αν και προηγουμένως οι ευάλωτες/οι αιτούντες άσυλο εξαιρούνταν, τουλάχιστον στη θεωρία, από το γεωγραφικό περιορισμό, πλέον υποβάλλονται και αυτοί στο εν λόγω μέτρο και άρα αναγκάζονται να παραμείνουν περιορισμένοι στα 'hotspots' των ελληνικών νησιών. Στα 'hotspots' συνεχίζουν να υπάρχουν σοβαρά, διαχρονικά κενά για την ταυτοποίηση αυτών των ανθρώπων. Επιπλέον, από την τροποποίηση του ΝΔΠ το Μάιο του 2020 και έπειτα, οι αιτήσεις ασύλου τους δεν προτεραιοποιούνται ούτε και εξαιρούνται από τις σύντομες προθεσμίες της ταχύρρυθμης διαδικασίας των συνόρων που χαρακτηρίζεται από μειωμένες εγγυήσεις.

Ο ΝΔΠ και οι τροποποιήσεις του έχουν επίσης συνδράμει στην ανάπτυξη νέων ευάλωτων σε έναν ήδη τραυματισμένο πληθυσμό. Ως προς αυτό το σημείο, αποτελεί οδυνηρό γεγονός η αύξηση των περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης και οι αναφορές για βιασμούς, όπως και τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας στο διαβόητο καταυλισμό της Μόριας, στη Λέσβο.

Συντετμημένες προθεσμίες για τις νέες αφίξεις, επιμηκυμένες για τις άλλες

Η επιτάχυνση των διαδικασιών και η αύξηση των επιστροφών αποτελούν τον πυρήνα της στρατηγικής της ΕΕ για την αποτροπή όσων δυνητικά δεν δικαιούνται διεθνούς προστασίας. Ο ΝΔΠ έχει προτεραιοποιήσει την καταγραφή και εξέταση των αιτήσεων ατόμων που έφτασαν στην Ελλάδα το 2020, πιθανά, για να αποδείξει ότι οι νεοαφιχθέντες θα έχουν διακινδυνεύσει τη ζωή και τα χρήματά τους για ένα μάλλον πολύ σύντομο χρονικό διάστημα στην Ελλάδα. Οι ταχύρρυθμες διαδικασίες συχνά ολοκληρώνονται εντός ολίγων ημερών από την ημερομηνία της άφιξης, στην πράξη στερώντας από τα άτομα που αναζητούν άσυλο την ευκαιρία να προετοιμαστούν ή ακόμη και να κατανοήσουν την εξαιρετικά πολύπλοκη και δαιδαλώδη διαδικασία ασύλου.

Από την άλλη πλευρά, οι αιτούσες και αιτούντες άσυλο που έφτασαν πριν το Ιανουάριο του 2020 βρίσκονται στο κενό, αναγκασμένοι να παραμένουν για παρατεταμένα διαστήματα στα νησιά. Οι συνεντεύξεις ασύλου τους αναβάλλονται

επανελημμένα, ενίοτε χωρίς να έχουν ενημέρωση για το πότε θα πραγματοποιηθούν τελικά. Κάποιες από τις συνεντεύξεις όσων έφτασαν το 2019 προγραμματίζονται ακόμη και για τον Οκτώβριο του 2021.

Διοικητική κράτηση

Ο ΝΔΠ και η τροποποίηση του τον Μάιο έθεσε τα θεμέλια ώστε να καταστεί η διοικητική κράτηση ο προεπιλεγμένος κανόνας για τη διαχείριση μεικτών μεταναστευτικών ροών, αντί για την εξαίρεση, όπως προβλέπεται από το δίκαιο της ΕΕ. Αν και ο ΝΔΠ περιλαμβάνει τα απολύτως ελάχιστα πρότυπα προστασίας και εγγυήσεις του κοινοτικού δικαίου, η κράτηση εφαρμόζεται χωρίς σεβασμό του δικαιώματος των αιτούντων άσυλο να ενημερώνονται εγγράφως σε γλώσσα που κατανοούν ή ευλόγως αναμένεται να κατανοούν, ως προς τους λόγους κράτησής τους. Οι άνθρωποι που αναζητούν άσυλο πλέον συχνά καταλήγουν στην κράτηση, χωρίς να γνωρίζουν για πόσο χρονικό διάστημα θα παραμείνουν κρατούμενοι και χωρίς τη δυνατότητα να προσφύγουν κατά της κράτησής τους.

Οι τροποποιήσεις του Μαΐου δεν απαγόρευαν ρητά τη διοικητική κράτηση των παιδιών, σηματοδοτώντας μια ακόμη χαμένη ευκαιρία για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους. Όπως ανησυχητικά στα μέσα Ιουνίου, 229 ασυνόδευτα παιδιά παρέμεναν σε καθεστώς διοικητικής κράτησης ανά την ελληνική επικράτεια. Οι εγκαταστάσεις κράτησης παραμένουν σοβαρά υποστελεχωμένες, χωρίς το απαραίτητο ιατρικό και ψυχοκοινωνικό προσωπικό, αδυνατώντας να ανταποκριθούν ακόμη και σε έκτακτες περιπτώσεις, πόσο μάλλον στις ανάγκες των πλέον ευάλωτων ατόμων.

Απόρριψη σε κάθε γωνιά

Ο ΝΔΠ εισήγαγε προβλέψεις, οι οποίες έχουν μειώσει σημαντικά τις εγγυήσεις του συστήματος ασύλου. Έκανε δε εφικτή την απόρριψη αιτήσεων ασύλου ως «αβάσιμες» αν οι αιτούντες χάσουν τη συνέντευξή τους ή την προθεσμία ανανέωσης των δελτίων τους. Ωστόσο, οι εν λόγω προβλέψεις παραβλέπουν τα συστημικά προσκόμματα και κενά που εμποδίζουν τη δυνατότητα των αιτούντων άσυλο να ανταποκριθούν σε ανέφικτες απαιτήσεις ή την πιθανότητα λάθους από πλευράς των αρμόδιων υπηρεσιών και της διοίκησης. Οι τροποποιήσεις του Μαΐου καθιστούν περαιτέρω δυνατή την απόρριψη των αιτήσεων των αιτούντων άσυλο, χωρίς συνέντευξη, λόγου χάρη, όταν καθίσταται αδύνατη η παροχή υπηρεσιών διερμηνείας στην γλώσσα ομιλίας του αιτούντος. Η παράλειψη της προσωπικής συνέντευξης λόγω της αδυναμίας παροχής διερμηνείας αποτελεί παραβίαση των ενωσιακού δικαίου και έχει επικριθεί από τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς.

Χωρίς προσφυγή, χωρίς ένδικη προστασία

Ο ΝΠΔ είχε σημαντικές επιπτώσεις στο δικαίωμα των αιτούντων άσυλο σε αποτελεσματική προσφυγή. Καθιστά αδύνατη για τα άτομα που αναζητούν προστασία την κατάθεση πραγματικής προσφυγής κατά απορριπτικής απόφασης χωρίς τη συνδρομή δικηγόρου. Ωστόσο, η πρόσβαση σε νομική συνδρομή παραμένει εξαιρετικά περιορισμένη. Η παροχή δωρεάν νομικής συνδρομής από το κράτος, ιδίως στα ελληνικά νησιά, είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Η πλειοψηφία των αιτούντων άσυλο συνεπώς παραπέμπονται για νομική υποστήριξη στις ΜΚΟ. Ωστόσο, οι δυνατότητες των τελευταίων είναι επίσης περιορισμένες και, λόγω των εξαιρετικά σύντομων προθεσμιών προσφυγής, οι δικηγόροι των ΜΚΟ αδυνατούν να καλύψουν τις

ανάγκες όλων εκείνων που ζητούν τη βοήθειά τους, με αποτέλεσμα πολλοί άνθρωποι να μένουν χωρίς νομική υποστήριξη. Αυτό σημαίνει πως τα άτομα που απορρίπτονται μπορούν να οδηγηθούν άμεσα σε κράτηση, με στόχο την απέλασή τους στην Τουρκία ή τις χώρες καταγωγής τους.

Το «ελληνικό» μοντέλο ως προσχέδιο για το επικείμενο Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο

Ο ΝΔΠ και οι τροποποιήσεις του αντικατοπτρίζουν την πρωταρχική πολιτική της ΕΕ για τη μείωση των ελευθεριών που δικαιούνται οι αιτούσες και αιτούντες άσυλο κατά τη διάρκεια της εξέτασης του αιτήματος ασύλου τους. Η ένωση συμφερόντων μεταξύ της ΕΕ και της ελληνικής κυβέρνησης δεν περιορίζεται στον ΝΔΠ και είναι πιθανό να εκδηλωθεί στην αναθεώρηση του κοινού συστήματος ασύλου της ΕΕ, στο πλαίσιο του νέου Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο. Το Σύμφωνο, που έχει προγραμματιστεί να δημοσιευθεί το δεύτερο εξάμηνο του 2020 αναμένεται να οδηγήσει στην επέκταση του ελληνικού μοντέλου, καθιστώντας την κράτηση ως πρωταρχικό μέσο για την αντιμετώπιση των νέων αφίξεων και της «fast-track» διαδικασίας απόρριψης γυναικών, ανδρών και παιδιών που υποβάλλουν αίτηση για άσυλο στα σύνορα.

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Την 1η Ιανουαρίου 2020 τέθηκε σε ισχύ ο Νόμος Περί Διεθνούς Προστασίας της Ελλάδας (ΝΔΠ). Είναι η πέμπτη νομοθετική μεταρρύθμιση της Ελλάδας για το άσυλο μετά την εφαρμογή της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας τον Μάρτιο του 2016¹, στην οποία τα κράτη μέλη της ΕΕ συμφώνησαν με την Τουρκία μέτρα περιορισμού της δυνατότητας όσων αναζητούν διεθνή προστασία, να διασχίζουν τα ελληνοτουρκικά σύνορα και να ζητούν άσυλο στην Ευρώπη.

Πράγματι, η Ελλάδα τα τελευταία πέντε χρόνια υπήρξε το πεδίο δοκιμών των μεταναστευτικών πολιτικών της ΕΕ. Από τη δημιουργία καταυλισμών «hotspot» στα ελληνικά νησιά έως την επένδυση στη συντόμευση των διαδικασιών ασύλου και στην αύξηση των επαναπατρισμών, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ υποστήριξαν την Ελλάδα στην κατεύθυνση της αύξησης των επενδύσεων για τη διαχείριση αιτήσεων ασύλου κοντά στα σύνορά της, με στόχο την επιστροφή όσο το δυνατόν περισσότερων ανθρώπων στην Τουρκία.

Όταν η ελληνική κυβέρνηση έθεσε προς διαβούλευση τον ΝΔΠ ενώπιον του ελληνικού κοινοβουλίου, χαιρέτισε τον νόμο ως «μια σημαντική τομή» καθώς συνδύαζε όλες τις σχετικές κοινοτικές νομοθεσίες σε έναν εθνικό νόμο². Ωστόσο, στην πράξη, ο ΝΔΠ εισήγαγε σημαντικές μεταρρυθμίσεις που αποσταθεροποίησαν περαιτέρω το ελληνικό σύστημα ασύλου. Εισήγαγε αυστηρότερα, τιμωρητικά μέτρα, που αποσκοπούν στον αποκλεισμό των ανθρώπων από τη διαδικασία ασύλου, την επιστροφή τους στην Τουρκία ή/και στις χώρες καταγωγής τους³.

Στις 2 Μαρτίου 2020, καθώς είχαν αυξηθεί οι εντάσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, η ελληνική κυβέρνηση εισήγαγε μια άνευ προηγουμένου μηνιαία αναστολή του δικαιώματος υποβολής αιτήσεων ασύλου στη χώρα⁴. Τα άτομα που ζητούσαν άσυλο στα σύνορα αναφέρονταν ανησυχητικά ως «ασύμμετρη απειλή κατά της ασφάλειας της χώρας»⁵. Ο νέος νόμος και τα περιστατικά στην περιοχή του Έβρου προκάλεσαν περισσότερη μισαλλοδοξία, ξενοφοβία και εγκλήματα μίσους⁶ εναντίον ατόμων που ζητούν άσυλο και των ΜΚΟ που συνεργάζονται μαζί τους. Ωστόσο, αυτή η προσέγγιση, που στοχεύει ενάντια στους άνδρες, τις γυναίκες και τα παιδιά που αναζητούν προστασία και μια καλύτερη ζωή, είχε τη στήριξη της Πρόεδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ursula von der Leyen, η οποία ευχαρίστησε την Ελλάδα «που είναι η ευρωπαϊκή μας ασπίδα».⁷

Εν μέσω της πανδημίας COVID-19, περίπου 2.000 αιτούντες άσυλο - συμπεριλαμβανομένων ατόμων με αναπηρία, ηλικιωμένων, εγκύων και παιδιών - κρατήθηκαν αυθαίρετα κατά την άφιξή τους σε δύο υπερπλήρεις και βιαστικά κατασκευασμένους χώρους⁸. Αυτοί οι άνθρωποι δεν είχαν τη δυνατότητα να υποβάλουν αίτηση ασύλου, κατά παράβαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους.⁹

Ενώ η Ελλάδα έχει το κυριαρχικό δικαίωμα διαχείρισης των συνόρων της, πρέπει πάντοτε να τηρεί το διεθνές δίκαιο, να σέβεται την αρχή της μη επαναπροώθησης και να διασφαλίζει την πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου. Η απόφαση αναστολής των αιτήσεων ασύλου καταδικάστηκε από τον ΟΗΕ και τις ΜΚΟ επειδή παραβίαζε την αρχή της μη επαναπροώθησης, όπως κατοχυρώνεται στη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και σε άλλες πράξεις.¹⁰

Τον Απρίλιο, ύστερα από σημαντική πίεση, κυρίως από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή,¹¹ η Ελλάδα παρείχε διαβεβαιώσεις ότι θα επέτρεπε τελικά στα άτομα που ζητούσαν άσυλο και είχαν φτάσει τον Μάρτιο να υποβάλουν αίτηση.¹²

Ένα μήνα αργότερα, η ελληνική κυβέρνηση τροποποίησε για άλλη μια φορά τη νομοθεσία της για το άσυλο, χρησιμοποιώντας διοικητικούς μηχανισμούς, που οδηγούν σε περαιτέρω μείωση της ικανότητας αναγνώρισης και προστασίας των προσφύγων. Αυτές οι τροπολογίες αντικατοπτρίζουν τη γενική πολιτική της ΕΕ για

τη μείωση των ελευθεριών που έχουν οι αιτούντες άσυλο κατά τη διάρκεια της εξέτασης της υπόθεσής τους.

Η συμφωνία συμφερόντων μεταξύ της ΕΕ και της ελληνικής κυβέρνησης δεν περιορίζεται στον ΝΔΠ και είναι πιθανό να εκδηλωθεί στην αναθεώρηση του κοινού συστήματος ασύλου της ΕΕ, στο πλαίσιο του νέου Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο. Το Σύμφωνο, το οποίο έχει προγραμματιστεί να δημοσιευθεί το δεύτερο εξάμηνο του 2020, αναμένεται να επεκτείνει το ελληνικό μοντέλο χρησιμοποιώντας την κράτηση ως πρωταρχικό μέσο για την αντιμετώπιση των νέων αφίξεων και την «fast-track» διαδικασία απόρριψης γυναικών, ανδρών και παιδιών που υποβάλλουν αίτηση για άσυλο στα σύνορα.

«Στόχος μας στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου είναι, πρώτον, η ουσιαστική μείωση των μεταναστευτικών ροών.»

Νότης Μηταράκης, Έλληνας Υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου.¹³

Πλαίσιο 1: Οι σχετικοί νόμοι και πολιτικές

Η Κοινή Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας

Το 2016, τα κράτη μέλη της ΕΕ συμφώνησαν τη Δήλωση/Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας. Σύμφωνα με τη Δήλωση, τα άτομα που φτάνουν παράτυπα στα ελληνικά νησιά μετά τις 20 Μαρτίου 2016, τα οποία είτε δεν χρίζουν διεθνούς προστασίας είτε θα μπορούσαν να έχουν λάβει διεθνή προστασία σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ και τη Σύμβαση για τους Πρόσφυγες του 1951 στην Τουρκία, θα πρέπει να επιστρέφονται. Στη συνέχεια, η προσέγγιση «hotspot» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εφαρμόστηκε πλήρως ως σύστημα κέντρων με περιορισμούς στη μετακίνηση ατόμων που φτάνουν στα νησιά. Η προσέγγιση «hotspot» του 2015 βασίστηκε στην προσδοκία ότι θα επέτρεπε την ταχεία ταυτοποίηση, λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων και καταγραφή των νεοεισερχόμενων, διοχετεύοντας όσους υπέβαλαν αίτηση ασύλου στην ηπειρωτική Ελλάδα και τους υπόλοιπους στις διαδικασίες επιστροφής. Ωστόσο, η εφαρμογή της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας οδήγησε σε αλλαγή 360 μοιρών αυτής της προσέγγισης, μετατρέποντας τα “hotspots” σε μια από τις χειρότερες καταστροφές για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ευρώπη και δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για μια χωρίς τέλος ανθρωπιστική κρίση στα νοτιοανατολικά σύνορα της Ευρώπης. Το αδιέξοδο που δημιουργήθηκε από τον εγκλωβισμό των αιτούντων άσυλο στους νησιωτικούς καταυλισμούς προετοίμασε το έδαφος για ολοένα και πιο αυστηρή καταστρατήγηση των δικαιωμάτων τους, με αυξημένη πίεση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή¹⁴ προς τις ελληνικές αρχές και τη νομοθετική εξουσία να επιτύχουν αποτελέσματα.

Ο Νόμος Περί Διεθνούς Προστασίας (Νόμος 4636/2019)

Ο ΝΔΠ, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2020, ενσωματώνει στην ελληνική νομοθεσία τα απολύτως ελάχιστα πρότυπα προστασίας και εγγυήσεις του ενωσιακού δικαίου. Στην πράξη, ειδικά στα νησιά «hotspot», έχει οδηγήσει στη σημαντική μείωση των θεμελιωδών εγγυήσεων του ελληνικού συστήματος ασύλου και υποδοχής, καθιστώντας ευκολότερη την κράτηση των αιτούντων άσυλο για παρατεταμένες χρονικές περιόδους, ενώ δημιουργεί εμπόδια στην ικανότητά τους να έχουν πρόσβαση σε μια δίκαιη διαδικασία ασύλου και παρακωλύει σοβαρά το δικαίωμά τους σε πραγματική προσφυγή. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο νόμος δεν εγγυάται καν αυτά τα ελάχιστα πρότυπα, θέτοντας ζητήματα παραβίασης του δικαίου της ΕΕ και εσφαλμένης ενσωμάτωσης του δικαίου της ΕΕ στο ελληνικό νομικό σύστημα.

Οι τροποποιήσεις του Μαΐου (Νόμος 4686/2020)

Μόλις τρεις μήνες από την έναρξη ισχύος του ΝΔΠ, το ελληνικό κράτος τροποποίησε για άλλη μια φορά τη νομοθεσία περί ασύλου. Παρόλο που έγιναν μερικές πολύ μικρές βελτιώσεις, οι τροπολογίες απέτυχαν για άλλη μια φορά να λάβουν υπόψη την πραγματική κατάσταση που επικρατεί στο πεδίο, δημιουργώντας ταυτόχρονα τις προϋποθέσεις για περαιτέρω επέκταση της κράτησης και μειωμένες εγγυήσεις. Τόσο ο ΝΔΠ όσο και η τροποποίησή του τον Μάιο επικεντρώνονται μονομερώς στις επιστροφές, χωρίς να διασφαλίζουν τα δικαιώματα των ατόμων που ζητούν προστασία στην Ελλάδα και την Ευρώπη.

2 ΠΕΡΙΟΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΛΕΟΝ ΕΥΑΛΩΤΩΝ

Όταν τα άτομα που ζητούν άσυλο φτάνουν σε μια νέα χώρα, βρίσκονται σε επίσταση νομική κατάσταση, συχνά χωρίς σαφές καθεστώς και χωρίς έγγραφα που αναγνωρίζονται από τις τοπικές αρχές ή πρόσβαση σε κοινωνική υποστήριξη. Αυτός είναι ένας από τους κύριους λόγους για τους οποίους, ανεξάρτητα από τους λόγους που τους αναγκάζουν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους, όλοι οι αιτούντες άσυλο ανήκουν σε «μια ομάδα πληθυσμού ιδιαίτερα μειονεκτούσα και ευάλωτη που έχει ανάγκη ιδιαίτερης προστασίας»¹⁶ στη χώρα στην οποία βρίσκονται.

Υπάρχουν περιστάσεις κάτω από τις οποίες ορισμένα άτομα που ζητούν άσυλο χρειάζονται πρόσθετη υποστήριξη, για παράδειγμα εάν είναι ασυνόδευτα παιδιά, μόνες γυναίκες, θύματα έμφυλης βίας, άτομα που έχουν υποστεί σεξουαλική βία ή βασανιστήρια ή που έχουν κάποια ψυχική διαταραχή. Το γράμμα του ελληνικού νόμου¹⁷ εγγυάται ότι τα ευάλωτα άτομα που ζητούν άσυλο μπορούν να έχουν πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη και, αφού ταυτοποιηθούν, θα απολαμβάνουν ειδικές συνθήκες υποδοχής. Ωστόσο, στην πράξη, ειδικά για όσους βρίσκονται στα νησιά των “hotspots”, αυτό είναι αδύνατο, καθώς υπάρχουν σοβαρές και χρόνιες ελλείψεις επαγγελματιών υγείας για τον εντοπισμό, την αντιμετώπιση και την υποστήριξη τέτοιων περιστατικών.

«Δεν υπάρχει διαθέσιμη πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη στο camp-Οι γιατροί καταλήγουν να επικεντρώνονται αποκλειστικά στα διοικητικά καθήκοντα.»

Αξιωματούχος στο «hotspot» της Μόριας.¹⁵

Πλαίσιο 2: Ο γεωγραφικός περιορισμός στο πλαίσιο της προσέγγισης “hotspot”

Κατόπιν προσφυγής που άσκησε το ΕΣΠ, ο γεωγραφικός περιορισμός για άτομα που ζητούν άσυλο στα νησιά κρίθηκε παράνομος το 2018 με απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας.¹⁸ Παρ' όλα αυτά, στην πράξη, οι ελληνικές αρχές έχουν δοκιμάσει πολλές παραλλαγές όλα αυτά τα χρόνια, με κοινό παρονομαστή την υλοποίηση της Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας.¹⁹

Ως αποτέλεσμα, τα “hotspots” της ΕΕ στα νησιά της Λέσβου, Σάμου, Χίου, Λέρου και Κω έχουν εγκλωβιστεί σε έναν φαύλο κύκλο υπερπληθυσμού και έκτακτων μέτρων που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπισή του, λειτουργώντας βασικά ως υπαίθριες φυλακές.²⁰

Μέρος του προβλήματος είναι ότι τα “hotspots” δεν σχεδιάστηκαν ποτέ, από την ΕΕ και τις ελληνικές αρχές, για να παρέχουν κάτι περισσότερο από μία βραχυπρόθεσμη υποδοχή σε άτομα που ζητούν άσυλο με στόχο τη διευκόλυνση της αναγνώρισης, της καταγραφής και της λήψης των δακτυλικών αποτυπωμάτων τους πριν από τη μεταφορά τους στην ηπειρωτική Ελλάδα, όπου θα εξετάζονταν οι αιτήσεις.²¹

Η Κοινή Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας, η έλλειψη σαφήνειας στη νομοθεσία της ΕΕ, ο ΝΔΠ και οι τροποποιήσεις του έχουν επίσης αναγκάσει ευάλωτα άτομα που ζητούν άσυλο να παραμένουν στα νησιά του Αιγαίου. Τα ευάλωτα άτομα που ζητούν άσυλο καλύπτονται από τους κανόνες γεωγραφικού περιορισμού από την έναρξη εφαρμογής του ΝΔΠ. Με την τροποποίηση του νόμου από τον Μάιο του 2020 και έπειτα, δεν προτεραιοποιείται πλέον η εξέταση των αιτήσεων τους και δεν εξαιρούνται από τις σύντομες προθεσμίες και την ταχύρρυθμη διαδικασία των

συνόρων που χαρακτηρίζεται από μειωμένες εγγυήσεις (βλ. **Κεφάλαιο 3**). Ωστόσο, για ορισμένους, αυτό θα μπορούσε να σημαίνει ότι περνούν μήνες ή και χρόνια χωρίς να έχουν πρόσβαση στην υποστήριξη που χρειάζονται.

Ο ΝΔΠ και οι τροποποιήσεις του διευκόλυναν επίσης την εμφάνιση νέων ευάλωτοτήτων σε έναν ήδη τραυματισμένο πληθυσμό, του οποίου οι μη ορατές ευάλωτοτητες περνούν συχνά απαρατήρητες.²² Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η οδυνηρή αύξηση περιπτώσεων σεξουαλικής παρενόχλησης και αναφορών βιασμού, τόσο για απόπειρα όσο και διάπραξη, και περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας εναντίων γυναικών στον καταυλισμό της Μόριας.²³ Τα περιστατικά αυτά έχουν αυξηθεί, ιδίως μετά την επιβολή περαιτέρω περιορισμών λόγω της πανδημίας COVID-19. Σε πολύ μικρότερο βαθμό, αυτό αφορά και άνδρες θύματα, ένα ζήτημα που μπορεί να υπόκειται σε ελλιπή υπο-αναφορά των περιστατικών.²⁴

Πλαίσιο 3: η ιστορία της Barlin

Η Barlin * είναι μια ανύπαντρη γυναίκα από τη Σομαλία. Το ταξίδι της από τη Σομαλία στην Ελλάδα ήταν ένα «ταξίδι μεταξύ ζωής και θανάτου». Έφτασε στο νησί της Λέσβου το 2019 και μένει στην πτέρυγα που έχει σχεδιαστεί για τις μόνες γυναίκες στο camp της Μόριας.

«Κατά τη διάρκεια του κορωνοϊού υπήρξαν μερικές εβδομάδες κατά τις οποίες δεν υπήρχαν οργανώσεις και υπήρχε λιγότερη αστυνομία στο camp. Πολλοί άνθρωποι ανησυχούσαν για την ασφάλειά τους λόγω της έλλειψης ελέγχου στο camp. Όλοι έμεναν μέσα. Δεν υπήρχε τρόπος πρόσβασης σε υγειονομική περίθαλψη ή σε άλλες υπηρεσίες. Και υπήρχαν τόσες πολλές φήμες και ψεύτικες ειδήσεις. Έτσι, ήμασταν όλες πολύ αγχωμένες και απογοητευμένες.

Έξω από το camp υπάρχουν πολλές μόνες γυναίκες που ζουν στον ελαιώνα. Αυτές οι γυναίκες ένιωθαν ακόμη πιο φοβισμένες από εμάς. Αγωνίζονταν πραγματικά μέρα και νύχτα, με άντρες που τις απειλούσαν και τους έπαιρναν τα κινητά τους. Δεν μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τις τουαλέτες και τα μπάνια κατά τη διάρκεια της νύχτας και έπρεπε να υπερασπιστούν τον εαυτό τους, καθώς δεν υπήρχε αστυνομία ή ασφάλεια.

Πολλά από τα νεαρά κορίτσια έχουν σοβαρές φοβίες και υποφέρουν από κρίσεις πανικού. Όταν βλέπουν βία, παθαίνουν κρίσεις πανικού και πρέπει να πάνε στο νοσοκομείο για βοήθεια, καθώς δεν υπήρχαν γιατροί στο camp.»

Η Barlin αναγνωρίστηκε πρόσφατα ως πρόσφυγας. Της δόθηκε προθεσμία για να αποχωρήσει από την πτέρυγα των γυναικών μέχρι τα τέλη Ιουνίου. Δεν έχει πουθενά να πάει.

«Από την εφαρμογή του νέου νόμου τον Ιανουάριο του 2020, το πρώτο ζήτημα που αντιμετωπίσαμε ήταν η επιβολή του γεωγραφικού περιορισμού σε όλους, συμπεριλαμβανομένων των ευάλωτων αιτούντων άσυλο. [Ως αποτέλεσμα], οι γυναίκες που υπέστησαν σεξουαλική βία ή έμφυλη βία παραμένουν παγιδευμένες για παρατεταμένες χρονικές περιόδους, σε κοντινή απόσταση από τον διώκτη τους.»

Συνέντευξη με τη Υπεύθυνη Διαχείρισης Υποθέσεων Έμφυλης Βίας του Κέντρου Γυναικείων Μελετών και Ερευνών Διοτίμα

Σύμφωνα με το Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών “Διοτίμα”, οι απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης και η ισχύουσα νομοθεσία «δημιούργησαν ασφυκτικές συνθήκες για αυτούς τους ανθρώπους, και ιδιαίτερα για άτομα που χρειάζονται ειδική προστασία, τα οποία βρίσκονται περισσότερο εκτεθειμένα. Όταν δεν έχεις χρήματα και δεν έχεις σπίτι, αλλά είσαι με κάποιο τρόπο ευάλωτος, τότε θα γίνεις σχεδόν σίγουρα θύμα [περαιτέρω] εκμετάλλευσης και κακοποίησης».²⁵

Πλαίσιο 4: η ιστορία της Rawan

Η Rawan * είναι μια Αφγανή μητέρα μονογονεϊκής οικογένειας με δύο αγόρια (8 και 16 ετών). Κατέφυγε στην Ελλάδα αναζητώντας ένα ασφαλές καταφύγιο και την προοπτική ενός καλύτερου μέλλοντος για τα παιδιά της. Καθώς η Rawan είναι θύμα σεξουαλικής, έμφυλης βίας και μητέρα μονογονεϊκής οικογένειας με ανήλικα τέκνα, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, ανήκει στην «κατηγορία των ευάλωτων αιτούντων άσυλο» που χρειάζεται αυξημένη προστασία. Ωστόσο, παρέμεινε στη «ζούγκλα» της Μόριας για περισσότερο από 6 μήνες προτού τελικά τοποθετηθεί σε κατάλληλο διαμέρισμα.

«Η κατάσταση στη Μόρια ήταν τρομακτική. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, όλοι φοβούνταν ότι αν φτάσει ο ιός σε μας, τότε θα σκάψουν έναν μαζικό τάφο για να μας θάψουν. Μας έδωσαν μόνο δύο μάσκες και σαπούνι. Αλλά πώς μπορούμε να πλένουμε τα χέρια μας χωρίς νερό; Στη ουρά για το φαγητό υπήρχε τόσος συνωπισμός, δεν μπορούσαμε να τηρήσουμε αποστάσεις. Δεν ήμασταν προστατευμένοι.»

Η πρώτη συνέντευξη για το άσυλο της Rawan έχει προγραμματιστεί για τον Ιούνιο του 2021 - δηλαδή 17 μήνες μετά την άφιξή της στην Ελλάδα. Δεν έχει ενημερωθεί από την Ελληνική Υπηρεσία Ασύλου σχετικά με τη διαδικασία ασύλου και τα δικαιώματά της, όπως το δικαίωμα νομικής υποστήριξης.

«Δεν εξηγούν ποτέ τίποτα εδώ. Απλά το δέχτηκα, αλλά είναι πολύ, πολύ μεγάλη η αναμονή. Υπάρχουν τόσα πολλά άτομα και δεν υπάρχει αρκετός χρόνος για αυτούς [για την Υπηρεσία Ασύλου] να μας εξηγήσουν σημαντικά πράγματα.»

3 ΣΥΝΤΕΤΜΗΜΕΝΕΣ ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΝΕΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ, ΕΠΙΜΗΚΥΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΛΛΕΣ

Μήνες πριν ο ΝΔΠ γίνει νόμος, η ελληνική κυβέρνηση είχε θέσει τα θεμέλια για την αποδοχή και την εφαρμογή του. Στις δημόσιες επικοινωνίες, οι υπουργοί άρχισαν να απεικονίζουν τους αιτούντες άσυλο ως «δήθεν» πρόσφυγες και δεσμεύτηκαν να τους επιστρέψουν γρήγορα στην Τουρκία ή στις χώρες προέλευσής τους,²⁸ εν μέρει μέσω της επιτάχυνσης της διαδικασίας ασύλου. Από την αρχή, αυτό παρουσιάστηκε ως μια «πανάκεια» για όλα τα προβλήματα ώστε να διαχωριστούν γρήγορα πρόσφυγες και μετανάστες, να επιταχυνθούν οι επιστροφές και να «αποσυμφορηθούν» τα “hotspots”.

Οι ταχείες διαδικασίες και η αύξηση επαναπατρισμών αποτελούν τον πυρήνα της στρατηγικής της ΕΕ για την αποτροπή της άφιξης όσων δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για προστασία. Ομοίως, η ελληνική κυβέρνηση χρησιμοποιεί αυτά τα μέτρα ως αποτρεπτικά, αποθαρρύνοντας τους ανθρώπους που αναζητούν άσυλο να κάνουν το επικίνδυνο ταξίδι στην Ελλάδα.²⁹ Ίσως αυτός είναι ο λόγος που ο ΝΔΠ δίνει προτεραιότητα στην καταγραφή και την εξέταση των αιτήσεων ατόμων που έφτασαν στην Ελλάδα το 2020, για να αποδείξει ότι οι νεοαφιχθέντες θα έχουν διακινδυνεύσει τη ζωή και τα χρήματά τους πιθανόν για μία πολύ σύντομη παραμονή στην Ελλάδα.³⁰ Αυτές οι ταχείες διαδικασίες ολοκληρώνονται συχνά μέσα σε λίγες μόνο ημέρες από την άφιξη.³¹ Αυτό στερεί σε όσους ζητούν άσυλο τη δυνατότητα να προετοιμαστούν ή ακόμα και να κατανοήσουν την εξαιρετικά περίπλοκη και πολύπλοκη διαδικασία ασύλου. Πολλά άτομα δεν αισθάνονται ασφαλή ή έτοιμα να μιλήσουν για τη δίωξη που ενδεχομένως να έχουν υποστεί στη χώρα προέλευσής τους ή κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους - αλλά η μη αναφορά στην παρελθούσα δίωξη πιθανόν να οδηγήσει στην απόρριψή τους.³²

Την ίδια στιγμή, άτομα που ζητούν άσυλο και έφτασαν πριν από τον Ιανουάριο του 2020 έχουν μείνει στο κενό, καθώς εξαναγκάζονται να παραμένουν για παρατεταμένες περιόδους στα νησιά. Οι συνεντεύξεις τους για το άσυλο έχουν επανειλημμένα αναβληθεί, μερικές φορές χωρίς καμία ένδειξη για το πότε θα πραγματοποιηθούν τελικά.

«Δεν υπάρχει εμπειρική απόδειξη ότι η κράτηση εμποδίζει την παράνομη μετανάστευση ή αποθαρρύνει τα άτομα να ζητήσουν άσυλο. Παρά τις όλο και πιο σκληρές πολιτικές κράτησης που έχουν εισαχθεί τα τελευταία 20 χρόνια σε χώρες σε όλο τον κόσμο, ο αριθμός των παράτυπων αφίξεων δεν έχει μειωθεί. Αυτό μπορεί να οφείλεται, μεταξύ άλλων, στο γεγονός ότι οι μετανάστες πιθανόν να θεωρούν την κράτηση ως αναπόφευκτο μέρος του ταξιδιού τους.»

Felipe González Morales, Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Μεταναστών²⁷

Πλαίσιο 5: η ιστορία του Ali και της Karima

«Φτάσαμε τον Νοέμβριο του 2019 και μας έδωσαν ημερομηνία για την αρχική μας καταγραφή για τον Ιανουάριο του 2020, μετά από την οποία μας έδωσαν μια ημερομηνία συνέντευξης για ενάμισι χρόνο αργότερα, στις 10 Μαΐου 2021. Τους είπα ότι αυτή η ημερομηνία είναι πολύ μακριά και μου είπαν: “Έχετε δίκιο. Είναι αργά, αλλά δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα για εσάς.” Τους ρώτησα, “αν βρω δικηγόρο, μπορεί να γίνει νωρίτερα;” Μου είπαν όχι.»

Ο Ali* και η σύζυγός του Karima*, και οι δύο Σύριοι υπήκοοι, είναι μεταξύ των πολλών αιτούντων άσυλο, οι οποίοι έφτασαν το 2019 και αναγκάζονται να περιμένουν στο camp της Μόριας. Κατά τη διάρκεια της παραμονής τους, η Karima είχε ένα ατύχημα, όταν έπεσε από ένα γεφυράκι στις παραγκουπόλεις της Μόριας. Ως αποτέλεσμα, απέβαλε. Η Karima, η οποία είναι τώρα πάλι έγκυος, δεν έχει δει

ποτέ κρατικό γιατρό:

«Δεν σε δέχονται. Τώρα μας είπαν ότι οι έγκυες γυναίκες πρέπει να πάνε στους ΓΧΣ [Γιατροί Χωρίς Σύνορα], αλλά οι ΓΧΣ δεν μπορούν να κάνουν κάτι για τον γεωγραφικό μας περιορισμό, δεν είναι οι αρχές. Το 2019, όταν φτάσαμε, [το κράτος] αναγνώριζε τα ευάλωτα άτομα. Για παράδειγμα, εάν η γυναίκα σου ήταν έγκυος, σου έδιναν δελτίο αιτούντος άσυλο χωρίς γεωγραφικό περιορισμό. [Με βάση το νόμο], υποτίθεται ότι ήμασταν ευάλωτοι, η γυναίκα μου ήταν έγκυος και εγώ είχα ιατρικό ιστορικό, το οποίο τους κατέθεσα.

Θέλω απλώς να καταλάβω τι μας συμβαίνει, γιατί έχω αυτήν την κόκκινη σφραγίδα στην κάρτα μου [δηλαδή τον γεωγραφικό περιορισμό] και γιατί είμαστε αναγκασμένοι να παραμείνουμε στο νησί μέχρι αυτήν την ημερομηνία. Είναι πάρα πολύ. Δεν υπάρχει λύση για εμάς;»

Οι καθυστερήσεις στον προγραμματισμό εξέτασης των αιτημάτων ασύλου έχουν επιδεινωθεί τους τελευταίους μήνες, καθώς η Ελληνική Υπηρεσία Ασύλου ανέστειλε τις υπηρεσίες της μεταξύ Μαρτίου και Μαΐου λόγω του COVID-19. Αγνωώντας τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προσαρμογή των διαδικασιών ασύλου στις νέες συνθήκες, η Υπηρεσία Ασύλου δεν εισήγαγε τις 'απομακρυσμένες συνεντεύξεις' και δεν διευκολύνει τα άτομα που ζητούν άσυλο να φτάσουν στις οργανώσεις που παρέχουν νομική συνδρομή, ενώ τα hotspots βρίσκονται σε lockdown.

Το Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου Λέσβου, για παράδειγμα, προγραμματίζει συνεντεύξεις για τα άτομα που έχουν φτάσει φέτος, ξεκινώντας από τον Ιούλιο του 2020 και μετά. Όσοι έφτασαν πριν από το 2020 όμως, λαμβάνουν συνεχείς αναβολές: οι πρώτες διαθέσιμες ημερομηνίες συνέντευξης είναι στο τέλος του 2020, αλλά μερικές φτάνουν μέχρι τον Οκτώβριο του 2021. Αυτό σημαίνει ότι οι αιτούσες και αιτούντες άσυλο μερικές φορές θα πρέπει να περιμένουν δύο χρόνια πριν πραγματοποιηθεί η πρώτη τους συνέντευξη.

Πλαίσιο 6: η ιστορία του Zahir

Ο Ζαχίρ* είναι Αφγανός αιτών άσυλο που έφτασε στη Λέσβο το Σεπτέμβριο του 2019. Αφού περίμενε υπομονετικά οκτώ μήνες για την πρώτη του συνέντευξη, που είχε προγραμματιστεί για το Μάρτιο 2020, ενημερώθηκε εκείνη τη ημέρα ότι θα αναβληθεί για το Δεκέμβριο του 2020.

«Αλλά τώρα γνωρίζω την κατάσταση. Λόγω των αφίξεων του 2020, αναβάλουν όλες τις συνεντεύξεις των ατόμων που έφτασαν το 2019 ή το 2018. Έτσι, όταν πήγα στην Υπηρεσία Ασύλου και συνειδητοποίησα ότι η συνέντευξή μου αναβλήθηκε, δεν είπα τίποτα, ούτε εκείνοι μου είπαν κάτι. Μόνο μου έδωσαν ένα χαρτί όπου αναγράφεται η νέα ημερομηνία [της συνέντευξής μου].»

4 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΡΑΤΗΣΗ

Ο ΝΔΠ και η τροποποίηση του τον Μάιο έθεσε τα θεμέλια ώστε να καταστεί η διοικητική κράτηση ο προεπιλεγμένος κανόνας για τη διαχείριση μεικτών μεταναστευτικών ροών, αντί για την εξαίρεση, όπως προβλέπεται από το δίκαιο της ΕΕ.³³

Ακόμη και πριν από το 2019, η πρακτική στα νησιά της Λέσβου και της Κω ήταν να κρατούνται τα άτομα μόνο με βάση την εθνικότητα και το φύλο τους.³⁴ Ο ΝΔΠ κατέστησε δυνατή την κράτηση αδιακρίτως όλων των ατόμων που ζητούν άσυλο κατά την άφιξή τους, έως ότου είτε η αρμόδια αρχή αναγνωρίσει ότι δικαιούνται διεθνή προστασία στην Ελλάδα, είτε συμπληρώσουν το ανώτατο χρονικό όριο της κράτησης, είτε απομακρυνθούν από τη χώρα. Είναι ενδεικτικό ότι εντός των δύο πρώτων μηνών του 2020, ο αριθμός των διοικητικά κρατουμένων στα Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης (ΠΡΟ.ΚΕ.ΚΑ) της Λέσβου και της Κω σχεδόν διπλασιάστηκε και παρέμεινε κοντά στα όρια χωρητικότητας της κάθε μονάδας μέχρι τα τέλη Μαΐου (βλ. **Σχήμα 1**), ακόμα και τα ξεπέρασε για ένα μικρό χρονικό διάστημα. Ομοίως, ο αριθμός των διοικητικά κρατουμένων σε αστυνομικά τμήματα στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου σχεδόν διπλασιάστηκε, από 65 στα τέλη Ιανουαρίου σε 113 στα τέλη Μαΐου.³⁵

Η κράτηση πραγματοποιείται χωρίς σεβασμό στο δικαίωμα των ατόμων που ζητούν άσυλο να ενημερώνονται για το λόγο της κράτησής τους γραπτώς, σε γλώσσα που κατανοούν ή αναμένεται εύλογα να κατανοήσουν. Οι σχετικές αποφάσεις είναι γραμμένες στα ελληνικά, αλλά, ούτως ή άλλως, οι περισσότερες αποφάσεις δεν έχουν καμία ειδική αιτιολόγηση. Ο ΝΔΠ κατάργησε βασικές εγγυήσεις, όπως την υποχρέωση αυτόματου δικαστικού ελέγχου σε εύλογα χρονικά διαστήματα επί της συνεχιζόμενης ανάγκης κράτησης και της νομιμότητάς της.³⁶ Αντίθετα, ο νόμος έχει δώσει μεγαλύτερη ευχέρεια αποφάσεων στην αστυνομία ή στις αρχές του “hotspot”. Συνολικά, αυτό σημαίνει συχνά ότι τα άτομα που ζητούν άσυλο καταλήγουν στην κράτηση, χωρίς να γνωρίζουν γιατί ή για πόσο καιρό, και χωρίς τη δυνατότητα να προσβάλουν την απόφαση.

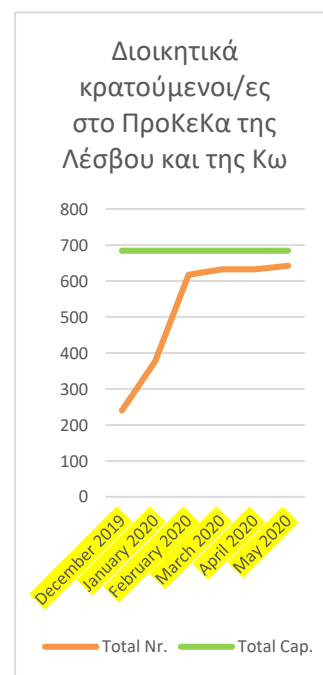

Figure 1

4.1 Κράτηση Παιδιών

Η τροποποίηση του ΝΔΠ του Μαΐου δεν απαγόρευσε ρητά την κράτηση παιδιών, σηματοδοτώντας μια ακόμη χαμένη ευκαιρία για τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων τους. Αντ' αυτού, προβλέπει τα απολύτως κατώτατα πρότυπα του δικαίου της ΕΕ. Είναι άκρως ανησυχητικό ότι, στα μέσα Ιουνίου, 229 ασυνόδευτα παιδιά παρέμεναν σε διοικητική κράτηση σε εθνικό επίπεδο, μετά από το υψηλό “ρεκόρ” των 331 ασυνόδευτων παιδιών σε διοικητική κράτηση στα τέλη Μαρτίου.³⁷ Τα χρόνια κενά και οι καθυστερήσεις στις διαδικασίες καθορισμού ηλικίας, ιδίως για τα παιδιά που βρίσκονται υπό κράτηση,³⁸ έχουν ως αποτέλεσμα η ελληνική αστυνομία, η Frontex και η ελληνική Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης να συνεχίζουν να καταγράφουν εσφαλμένα τα ασυνόδευτα παιδιά ως «ενήλικες», με αποτέλεσμα τα παιδιά να κρατούνται μαζί με άγνωστους ενήλικες.³⁹

4.2 Ανεπαρκής περίθαλψη στις εγκαταστάσεις κράτησης

Οι χώροι κράτησης παρουσιάζουν σοβαρή υποστελέχωση, καθώς στερούνται του απαραίτητου ιατρικού και ψυχοκοινωνικού προσωπικού για την αντιμετώπιση ακόμη και περιστατικών έκτακτης ανάγκης.⁴⁰ Έως και τη συγγραφή της παρούσας, τα Προ.Κε.Κα. τόσο στη Λέσβο όσο και στην Κω είχαν μόνο μία νοσοκόμα το καθένα, αλλά κανένα γιατρό ή ψυχολόγο. Το Φεβρουάριο, ένας μεγάλος αριθμός

των κρατουμένων αιτούντων άσυλο στην Κω ήταν οικογένειες με μικρά παιδιά και εξαιρετικά ευάλωτες γυναίκες και άνδρες. Πολλοί χρειάζονταν φαρμακευτική αγωγή και ψυχική υποστήριξη, αλλά δεν είχαν πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες. Ορισμένες περιοχές της εγκατάστασης καλύπτονται από λύματα, επηρεάζοντας περαιτέρω την επισφαλή σωματική και ψυχική υγεία πολλών εκ των κρατουμένων.⁴¹

Πλαίσιο 7: η ιστορία του Amal

«Δεν υπάρχει κανείς εδώ για να μας βοηθήσει, κανείς για να ζητήσουμε βοήθεια. Όποτε ζητάμε κάτι από την αστυνομία, απλώς δεν μας ακούνε. Είχα ιατρικό θέμα και τους ζητούσα κάθε μέρα γιατρό, αλλά δεν με βοηθούσαν. Πονούσα για τρεις εβδομάδες, αλλά δεν με βοήθησαν, δεν με πήγαν ποτέ σε γιατρό.»

Ο Amal * είναι ένας άνδρας μόνος του που παραμένει υπό κράτηση για περίπου τέσσερις μήνες και επί του παρόντος βρίσκεται στο Προ.Κε.Κα. της Κω. Βρίσκεται σε εξαιρετικά κακή ψυχολογική κατάσταση, με τάσεις αυτοτραυματισμού και αυτοκτονικές σκέψεις. Παρ' όλα αυτά, ακόμα δεν τον έχει δει κανένας γιατρός ή επαγγελματίας ψυχικής υγείας, κυρίως λόγω των χρόνιων κενών δημόσιας υγειονομικής περίθαλψης στο νησί, που επηρεάζουν τόσο τους πρόσφυγες όσο και τους ντόπιους.

«Το μόνο πράγμα που μας φέρνουν είναι φαγητό, τρεις φορές την ημέρα. Δεν μας παρέχουν πληροφορίες, ούτε γιατρό [...] παραμένουμε κλειδωμένοι εδώ, και το μόνο πράγμα που βλέπουμε όλη μέρα είναι οι δύο αστυνομικοί που φρουρούν την πτέρυγα.»

Η παγκόσμια πανδημία COVID-19 επηρέασε επίσης δυσανάλογα τους αιτούντες άσυλο που ζουν στα «hotspots». Από τις 21 Μαρτίου, διαδοχικές Υπουργικές Αποφάσεις των Υπουργών Προστασίας του Πολίτη, Υγείας, Μετανάστευσης & Ασύλου επέβαλαν περαιτέρω περιορισμούς στην κυκλοφορία τους εντός των «hotspot» και των περιμέτρων τους. Αυτοί οι περιορισμοί έχουν επεκταθεί έως τις 5 Ιουλίου, παρόλο που έχουν αρθεί παρόμοιοι περιορισμοί για την υπόλοιπη Ελλάδα. Λαμβάνοντας υπόψη ότι μέχρι σήμερα, δεν έχει εντοπιστεί κανένα κρούσμα COVID-19 στα νησιά «hotspots», η παράταση αυτών των μέτρων μειώνει ακόμη περισσότερο την πρόσβαση των αιτούντων άσυλο σε ζωτικής σημασίας δικαιώματα και υπηρεσίες, όπως η υγειονομική περίθαλψη.⁴²

5 ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΣΕ ΚΑΘΕ ΓΩΝΙΑ

5.1 Άδικοι λόγοι απόρριψης βάσει του ΝΔΠ

Ο ΝΔΠ εισήγαγε διατάξεις που έχουν μειώσει σημαντικά τις εγγυήσεις του συστήματος ασύλου, καθιστώντας παράλληλα αδύνατη τη διόρθωση διοικητικών σφαλμάτων (βλ. **Κεφάλαιο 6**). Για παράδειγμα, κατέστησε δυνατή την απόρριψη των αιτήσεων ασύλου ως «αβάσιμων» εάν ένας αιτών άσυλο δεν παρασταθεί στη συνέντευξή του ή δεν ανανεώσει εγκαίρως το δελτίο αιτήσαντος ασύλου. Σύμφωνα με την τροποποίηση, η μη εμφάνιση στη συνέντευξη αποτελεί τεκμήριο πως ο αιτών έχει ανακαλέσει σιωπηρά το αίτημα ασύλου του. Ωστόσο, αυτό αποτελεί μια

επιλογή παράβλεψης των συστημικών προκλήσεων και των προσκομμάτων που εμποδίζουν τους αιτούντες άσυλο να συμμορφωθούν με αυτά τα πρότυπα, και της πιθανότητας διοικητικών σφαλμάτων από τις αρχές.

Πλαίσιο 8: η ιστορία του Jamal

Ο Jamal * είναι ένα 16χρονο αγόρι από το Αφγανιστάν που εσφαλμένα καταγράφηκε ως ενήλικας. Ως αποτέλεσμα, τοποθετήθηκε από τις αρχές του camp σε μια σκηνή, την οποία έπρεπε να μοιραστεί μαζί με δώδεκα ενήλικες άνδρες που δεν γνώριζε. Περιμένοντας την απόφαση επί του αιτήματος ασύλου του, προσήλθε στην Υπηρεσία Ασύλου για να ανανεώσει το δελτίο του, αλλά λόγω του συνωστισμού ήταν αδύνατο να φτάσει στην πύλη εξυπηρέτησης. Επανήλθε πολλές φορές, αλλά η Υπηρεσία Ασύλου δεν τον δέχθηκε καθώς δεν είχε επίσημο ραντεβού και δεν υπάρχει μηχανισμός που να επιτρέπει στους αιτούντες άσυλο να εισέλθουν στην Υπηρεσία χωρίς τέτοιο ραντεβού. Η υπόθεσή του απορρίφθηκε τελικά, καθώς θεωρήθηκε ότι ανακάλεσε σιωπηρά το αίτημά του. Ο Jamal υπέβαλε μεταγενέστερο αίτημα ασύλου επί τη βάση της ανηλικότητάς του και παραμένει στον “ελαιώνα” που περιβάλλει το camp της Μόριας.

Με το να στερεί σε εκείνους των οποίων οι αιτήσεις έχουν απορριφθεί, λόγω «σιωπηρής ανάκλησης», το δικαίωμα να ζητήσουν τη συνέχιση της εξέτασης των αιτήσεών τους, η κυβέρνηση αρνήθηκε να τους δώσει την ευκαιρία να εξηγήσουν γιατί εγκατέλειψαν τη χώρα τους και γιατί δεν είναι ασφαλές για αυτούς να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους ή στην Τουρκία.

Πλαίσιο 9: η ιστορία του Mohammad

Στις 14 Ιανουαρίου 2020, αφού έπρεπε να παραμείνει στη Μόρια για περισσότερο από πέντε μήνες, ο Mohammad*, ένας 19χρονος άνδρας από το Αφγανιστάν, προκειμένου να παρασταθεί στη συνέντευξή του εμφανίστηκε σε έναν υπάλληλο της Υπηρεσίας Ασύλου στις 7πμ, όπως όφειλε να πράξει. Ο υπάλληλος πήρε το δελτίο αιτούντος άσυλο για να επιβεβαιώσει εάν πράγματι η συνέντευξή του ήταν εκείνη την ημέρα. Μετά από λίγο επέστρεψε και έδωσε πίσω το δελτίο στον Mohammad, χωρίς να του πει τίποτα.

Χωρίς να γνωρίζει τι θα ακολουθήσει, ο Mohammad παρέμεινε υπομονετικά στις πύλες, περιμένοντας να κληθεί για τη συνέντευξή του. Συνέχισε να περιμένει, έως ότου η υπηρεσία έκλεισε για την ημέρα. Αρχίζοντας να αναρωτιέται αν κάτι είχε πάει στραβά, μίλησε με κάποιους άλλους αιτούντες άσυλο, οι οποίοι τον ενημέρωσαν ότι οι συνεντεύξεις αυτών που έφτασαν πριν από το 2020 αναβάλλονται. Νομίζοντας ότι αυτό συνέβη και στην περίπτωση του, ο Mohammad επέστρεψε στη σκηνή του στον ελαιώνα. Πέντε ημέρες αργότερα, ενημερώθηκε ότι η υπόθεσή του απορρίφθηκε, καθώς είχε χάσει τη συνέντευξή του και ως εκ τούτου θεωρήθηκε πως ανακάλεσε σιωπηρά το αίτημά του.

Παραπονέθηκε στην Υπηρεσία Ασύλου ότι περίμενε όλη μέρα, για να τον καλέσουν για την προγραμματισμένη συνέντευξή του. Κανείς δεν του εξήγησε τι είχε συμβεί εκείνη την ημέρα, και ούτε μπορούσε να αποδείξει την παρουσία του εκεί. Ο Mohammad υπέβαλε μεταγενέστερο αίτημα ασύλου και περιμένει τη συνέντευξή του.

5.2 Το αποτέλεσμα των τροποποιήσεων του Μαΐου

Αναγνωρίζοντας τα παραπάνω, η τροποποίηση του ΝΔΠ τον Μάιο επέτρεψε στα άτομα που ζητούν άσυλο να έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν αίτηση για τη

συνέχιση της εξέτασης του ασύλου τους. Δεν διορθώνει, ωστόσο, τα σφάλματα που έγιναν μεταξύ Ιανουαρίου και Μαΐου. Όπως ο Jamal και ο Mohammad (βλ. Πλαίσια 8 και 9), πολλοί αιτούντες άσυλο έχασαν αμετάκλητα την ευκαιρία τους να προσβάλλουν αυτές τις παραλείψεις και συνεπώς στερήθηκαν τη δίκαιη πρόσβαση στο άσυλο. Οι υποθέσεις τους πρέπει να χρησιμεύσουν ως παράδειγμα για την αποκατάσταση των εμποδίων που εξακολουθούν να στερούν από τους αιτούντες άσυλο δίκαιη μεταχείριση.

Ωστόσο, η ελληνική κυβέρνηση προχώρησε σε περαιτέρω περιορισμούς στα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο, καθιστώντας δυνατή την απόρριψη των αιτήσεων τους χωρίς συνέντευξη με πιο πλάγιους τρόπους. Για παράδειγμα, οι τροποποιήσεις του Μαΐου καθιστούν δυνατή την απόρριψη αιτήσεων όταν η Υπηρεσία Ασύλου ισχυρίζεται ότι δεν μπορεί να παράσχει διερμηνεία. Σε περιπτώσεις στις οποίες είναι αποδεδειγμένα αδύνατο να δοθεί διερμηνεία στη γλώσσα επιλογής του αιτούντος, η Υπηρεσία Ασύλου έχει πλέον τη δυνατότητα να διεξάγει συνεντεύξεις στην επίσημη γλώσσα της χώρας καταγωγής του αιτούντος και, το πιο σημαντικό, να απορρίπτει αιτήσεις ως «αβάσιμες», ακόμη και αν οι άνθρωποι που ζητούν άσυλο πραγματικά δεν κατανοούν τη γλώσσα που χρησιμοποιείται. Η μη διεξαγωγή προσωπικής συνέντευξης για το άσυλο λόγω της αδυναμίας παροχής διερμηνείας συνιστά παραβίαση της νομοθεσίας της ΕΕ και έχει καταδικαστεί από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ.⁴³

Ο ΝΔΠ ενοποιεί μια προσέγγιση που αποσκοπεί στο να εμποδίσει τα άτομα να ζητήσουν προστασία στην Ευρώπη, αντί να τα προστατεύσει σύμφωνα με τα νομικά τους δικαιώματα.⁴⁴ Είναι ενδεικτικό ότι, όπως αναφέρεται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO), «*οι περισσότερες πρωτοβάθμιες αποφάσεις που εκδίδονται στην ΕΕ + χρησιμοποιώντας ταχύρρυθμες ή διαδικασίες συνόρων, οδηγούν σε απόρριψη της αίτησης σε σημαντικά υψηλότερο ποσοστό από ό, τι στις περιπτώσεις αποφάσεων που λαμβάνονται μέσω της κανονικής διαδικασίας*».⁴⁵

Πλαίσιο 10: «Fast-track» διαδικασίες συνόρων

Ο προηγούμενος ελληνικός νόμος περί ασύλου εισήγαγε μια ειδική διαδικασία στα σύνορα, γνωστή ως «fast-track» (ταχύρρυθμη) διαδικασία των συνόρων, στο πλαίσιο της εφαρμογής της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας (βλέπε **Πλαίσιο 1**). Ο νόμος, που ψηφίστηκε λίγες μέρες μετά τη Δήλωση, προέβλεπε μια εξαιρετικά συντεταγμένη διαδικασία ασύλου με λιγότερες εγγυήσεις, καθιστώντας δυνατή την εξέταση της ουσίας μιας αίτησης ασύλου σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα.⁴⁶ Αν και αρχικά εισήχθη ως μια προσωρινή και κατ' εξαίρεση διαδικασία, έχει γίνει ο κανόνας για σημαντικό αριθμό αιτήσεων που υποβάλλονται στην Ελλάδα. Το 2019, ο συνολικός αριθμός ατόμων που υποβλήθηκαν στη «fast-track» διαδικασία των συνόρων, στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου ήταν 39.505 - αντιπροσωπεύοντας το 51,1% του συνολικού αριθμού των αιτήσεων που υποβλήθηκαν στην Ελλάδα εκείνο το έτος.⁴⁷

Σε αντίθεση με τον προηγούμενο νόμο, ο ΝΔΠ δεν αναφέρεται στις ταχείες διαδικασίες ως «κατ' εξαίρεση».⁴⁸ Μια Κοινή Υπουργική Απόφαση που εκδόθηκε στις 31 Δεκεμβρίου 2019 προέβλεπε την εφαρμογή της ταχείας διαδικασίας των συνόρων έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020.⁴⁹

6 ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗ, ΧΩΡΙΣ ΕΝΔΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Ο ΝΔΠ είχε σημαντικό αντίκτυπο στο δικαίωμα πρόσβασης των αιτούντων άσυλο σε αποτελεσματική προσφυγή. Καθιστά αδύνατο για άτομα που ζητούν άσυλο να ασκήσουν πραγματική προσφυγή κατά της απόρριψης της υπόθεσής τους χωρίς τη βοήθεια δικηγόρου.⁵⁰ Η Υπηρεσία Ασύλου ενημερώνει τους αιτούντες άσυλο για την αρνητική απόφαση, η οποία είναι γραμμένη στα ελληνικά, χωρίς, ωστόσο, να τους εξηγήσει τους λόγους της απόρριψης και δεν προσφέρεται η δυνατότητα να καταθέσουν προσφυγή κατά της απόφασης αυτής από μόνοι τους.⁵¹

6.1 Οι δυσκολίες πρόσβασης σε νομική βοήθεια

Η Υπηρεσία Ασύλου, μετά την απόρριψη, ενημερώνει τις αιτούσες και τους αιτούντες άσυλο ότι έχουν το δικαίωμα να υποβάλουν αίτηση για δωρεάν νομική συνδρομή από το κράτος, η οποία, όμως, είναι εξαιρετικά περιορισμένη.⁵² Ως επί το πλείστον, οι αιτούντες άσυλο πρέπει να βρουν μόνοι τους δικηγόρο, ενώ, η έλλειψη νομικής βοήθειας σημαίνει ότι αυτοί που απορρίφθηκαν μπορούν να τεθούν αμέσως υπό κράτηση προκειμένου να απελαθούν στην Τουρκία ή στις χώρες καταγωγής τους.

Ενώ η υποστήριξη από δικηγόρο είναι απαραίτητη, η πρόσβαση σε νομική συνδρομή είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Ασύλου, το 2019, από τις 15.378 προσφυγές που υποβλήθηκαν συνολικά, μόνο 5.152 (33%) αιτούντες και αιτούσες άσυλο επωφελήθηκαν από την παροχή δωρεάν νομικής συνδρομής του κράτους.⁵³

Κατά συνέπεια, η πλειονότητα των αιτούντων άσυλο παραπέμπονται στη νομική βοήθεια που παρέχουν οι ΜΚΟ. Ωστόσο, οι ΜΚΟ έχουν περιορισμένη δυνατότητα, και, με τις πολύ σύντομες προθεσμίες για άσκηση προσφυγής, η ανάληψη όλων αυτών των υποθέσεων δεν είναι εφικτή. Ως αποτέλεσμα πολλά άτομα παραμένουν χωρίς οποιαδήποτε νομική βοήθεια. Οι περιορισμοί δε της κυκλοφορίας των αιτούντων άσυλο που διαμένουν σε καταυλισμούς, ως μέτρο για την πρόληψη της εξάπλωσης του COVID-19, κατέστησαν ακόμη πιο δύσκολη την εξασφάλιση νομικής συνδρομής από ΜΚΟ.

Επιπλέον, επιβαρυντικός παράγοντας ήταν η έκδοση εκατοντάδων απορριπτικών αποφάσεων από την Υπηρεσία Ασύλου, κατά τη διάρκεια των δύο μηνών που είχε αναστείλει τις υπηρεσίες της λόγω της πανδημίας COVID-19. Συγκεκριμένα, η Υπηρεσία Ασύλου απέρριψε εκατοντάδες αιτούσες και αιτούντες άσυλο μόνο στη Λέσβο και 11.000 αιτούντες άσυλο σε όλη την Ελλάδα.⁵⁴ Οι δραματικές ελλείψεις του συστήματος νομικής συνδρομής συνεπάγεται πως ελάχιστοι από αυτούς τους ανθρώπους επωφελήθηκαν του δικαιώματος ένδικης προστασίας.

Τέλος, οι νομικές μεταρρυθμίσεις επέβαλαν πρόσθετες διοικητικές απαιτήσεις. Για παράδειγμα, η εξουσιοδότηση με την οποία παρέχει πληρεξουσιότητα ο αιτών άσυλο προς το δικηγόρο, πρέπει να φέρει θεώρηση του γνησίου της υπογραφής του από τα ΚΕΠ ή από την αστυνομία και ισχύει μόνο για σύντομο χρονικό διάστημα πριν από την ανάγκη ανανέωσης.⁵⁵

6.2 Ένα άδικο σύστημα για την κοινοποίηση των αποφάσεων

Τέλος, ο ΝΠΔ ορίζει πως οι αποφάσεις επιδίδονται στους αιτούντες άσυλο εντός μίας ημέρας από την έκδοσή τους.⁵⁶ Σε περίπτωση μη ανεύρεσης του αιτούντος, η Υπηρεσία Ασύλου έχει τη δυνατότητα να επιδώσει την απόφαση στον διοικητή του Κέντρου Υποδοχής και Ταυτοποίησης (δηλ. του καταυλισμού) ή στον δικηγόρο του αιτούντος, εάν υπάρχει. Μέσω αυτού του συστήματος κοινοποιήσεων, πολλά από τα άτομα που ζητούν άσυλο καταλήγουν να μην ενημερώνονται για τις αποφάσεις τους εγκαίρως και έτσι είναι πολύ πιθανό να χάσουν την προθεσμία για την άσκηση προσφυγής ενώπιον της Αρχής Προσφυγών.⁵⁷

Πλαίσιο 11: η ιστορία της Manal και του Massoud

Η Manal* και ο Massoud* από τη Συρία έφτασαν στη Λέσβο στις 31 Δεκεμβρίου 2019 με τα τρία παιδιά τους. Στις 2 Ιανουαρίου, υποβλήθηκαν σε διήμερες διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης στον καταυλισμό της Μόριας και μεταφέρθηκαν στην Υπηρεσία Ασύλου για καταγραφή. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, δεν ενημερώθηκαν ποτέ για τα δικαιώματά τους, όπως το δικαίωμά τους να συμβουλευτούν δικηγόρο⁵⁸, μόνο για τις υποχρεώσεις τους. Ωστόσο, ακόμη κι αν είχαν ενημερωθεί, δεν θα είχαν τον απαραίτητο χρόνο να το κάνουν, καθώς η συνέντευξή τους είχε προγραμματιστεί σε μόλις τρεις ημέρες από την αρχική καταγραφή τους.

«Απλά λάβαμε ένα έγγραφο στα Αγγλικά και στα Αραβικά, το οποίο αναφέρει ότι δεν πρέπει να αγγίζουμε τις ασφάλειες και τα ηλεκτρικά καλώδια και ότι δεν πρέπει να δημιουργούμε προβλήματα. Δεν μας είπαν ποτέ για κάποια συνέντευξη. Μας είπαν μόνο να είμαστε εκεί στις 7 Ιανουαρίου. Τελειώσαμε με αυτό [την αρχική καταγραφή] το βράδυ (8μμ) και απλώς μας άφησαν εκεί. Δεν είχαμε ούτε σκηνή, τίποτα, απλώς μας άφησαν στη βροχή.»⁵⁹

Η οικογένεια δεν υποβλήθηκε ποτέ σε ιατρικό έλεγχο για πιθανή ευαλωτότητα. Οι κάρτες υγείας που έλαβαν ως μέρος της καταγραφής τους παραμένουν κενές μέχρι και σήμερα, πάνω από πέντε μήνες από την άφιξή τους.

«Μας είπαν μόνο ότι αν θέλουμε να υποβληθούμε σε ιατρική εξέταση, μπορούμε να το κάνουμε έως τις 14 Ιανουαρίου, αλλά λόγω της περιόδου των διακοπών δεν μπορούσαμε να βρούμε γιατρούς. Πήγα στο ΚΕΕΛΠΝΟ [πρώην εθνικό Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων] τέσσερις φορές, αλλά μου είπαν ότι πρέπει να περάσω από συνέντευξη για να γίνω δεκτός. Δύο από τα παιδιά μου ήταν άρρωστα. Πήγα στο νοσοκομείο, αλλά δεν δέχονται κανέναν εκεί, ούτε καν τα παιδιά, εάν είναι [απλώς] άρρωστα, εκτός αν μεταφερθούν εκεί με το ΕΚΑΒ.»

Στην οικογένεια εκδόθηκε απορριπτική απόφαση στις 9 Ιανουαρίου, μόλις δύο ημέρες μετά τη συνέντευξή τους. Δεν ενημερώθηκαν για αυτήν την απόφαση, καθώς κοινοποιήθηκε στη διοίκηση του ΚΥΤ στις 17 Ιανουαρίου, γεγονός το οποίο δεν γνώριζαν.

«Ήμουν στην Υπηρεσία Ασύλου, αλλά δεν μας είπαν τίποτα για καμία απόφαση. Στις 5 Φεβρουαρίου, είδα τον αριθμό μας στη λίστα [ένα κομμάτι χαρτί που είναι τοποθετημένο στις περιφραγμένες πόρτες της Υπηρεσίας Υποδοχής]. Περνούσα από την πύλη κάθε μέρα, αλλά αυτή ήταν η πρώτη φορά που το είδα και [όταν πήγα εκεί], μου είπαν ότι υπάρχει αρνητική απόφαση από τις 13 Ιανουαρίου.»

Έτσι, μια απόφαση που εκδόθηκε από την Υπηρεσία Ασύλου στις 9 Ιανουαρίου, η

οποία διαβιβάστηκε στο ΚΥΤ στις 13 Ιανουαρίου και επιδόθηκε στη διοίκηση του ΚΥΤ στις 17 Ιανουαρίου, έφτασε τελικά στους αιτούντες στις 17 Φεβρουαρίου. Η οικογένεια κατάφερε να προσλάβει έναν ιδιώτη δικηγόρο την επόμενη μέρα και στις 19 Φεβρουαρίου, εντός των 10 ημερών από την πραγματική ημέρα της επίδοσης της απόφασης προς αυτούς, κατέθεσαν προσφυγή. Στις 17 Μαρτίου, η προσφυγή τους απορρίφθηκε. Ο λόγος είναι καφκικός: είχαν χάσει την προθεσμία τους για να προσφύγουν τον Ιανουάριο. Τώρα κινδυνεύουν να επιστρέψουν στην Τουρκία.

7 ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Οι πρόσφατες τροποποιήσεις του ελληνικού νόμου φαίνεται να αποσκοπούν στη μετατροπή της διοικητικής κράτησης στο πρωταρχικό μέσο διαχείρισης της άφιξης ατόμων που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα. Μειώνουν τις εγγυήσεις της διαδικασίας ασύλου, ενώ εμποδίζουν την πρόσβαση σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα για εκείνους των οποίων τα διαδικαστικά δικαιώματα παραβιάζονται. Ο ΝΔΠ επέκτεινε επίσης τις κατηγορίες των αιτούντων άσυλο, οι οποίοι μπορούν να υποβληθούν στις λεγόμενες «fast-track» διαδικασίες ασύλου στα νησιά⁶⁰, οι οποίες στην πραγματικότητα προσανατολίζονται στην έκδοση αποφάσεων όσο το δυνατόν γρηγορότερα, αυξάνοντας έτσι τους κινδύνους σφάλματος ή εσφαλμένων κρίσεων. Η εφαρμογή του ΝΔΠ δείχνει ήδη την ασυμβατότητά του με ένα δίκαιο και αποτελεσματικό σύστημα ασύλου, εις βάρος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σε αντίθεση με τις ευρωπαϊκές αξίες και ευθύνες.

Ο ελληνικός νόμος συνδράμει στην αύξηση των ευαλωτοτήτων των αιτούντων άσυλο, ενώ περιορίζει την πρόσβαση στο θεμελιώδες δικαίωμά τους να ζητούν άσυλο και να προστατεύονται από σοβαρούς κινδύνους. Ενώ ο ΝΔΠ και οι τροποποιήσεις του εισήχθησαν από την ελληνική κυβέρνηση και εγκρίθηκαν από το κοινοβούλιο της χώρας, αναμφισβήτητα αποτελούν μέρος μιας προσπάθειας σε επίπεδο ΕΕ για τη μείωση του αριθμού των προσφύγων που μπορούν να βρουν ασφάλεια στις ευρωπαϊκές χώρες.⁶¹

Ο ΝΔΠ, όπως ισχύει σήμερα, αντιπροσωπεύει μια ανησυχητική συνέχιση της λανθασμένης ευρωπαϊκής προσέγγισης όσον αφορά στους πρόσφυγες. Στο βαθμό που η Ελλάδα χρησιμεύει ως προσχέδιο για τη μεταρρύθμιση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου και της πρόσφατης επανεκκίνησης της διαδικασίας αναμόρφωσης του πλαισίου, μέσω του οποίου η ΕΕ προσεγγίζει πρόσφυγες και μετανάστες - γνωστή ως το νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο - ο ΝΔΠ αποτελεί μια περαιτέρω προειδοποίηση για την πραγματική βλάβη που περιμένει ευάλωτες γυναίκες και άνδρες που υπόκεινται σε μαζικές, βιαστικές και αναποτελεσματικές διαδικασίες στα σύνορα.

Λαμβάνοντας υπόψη την επείγουσα ανάγκη βελτίωσης της κατάστασης στα νησιά του Αιγαίου, τη σημασία των αναμενόμενων συζητήσεων για το νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, και με στόχο την προώθηση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και η Oxfam έχουν τις ακόλουθες ενδεικτικές συστάσεις.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να:

- Ελέγξουν τη συμμόρφωση της Ελλάδας τόσο στη νομοθεσία όσο και σε επίπεδο πρακτικών με τις ευρωπαϊκές οδηγίες που αφορούν τη διεθνή προστασία. Τα ευρήματα πρέπει να δημοσιευθούν και η κατάσταση να παρακολουθείται στενά.

- Προωθήσουν το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των προσφύγων. Αυτό περιλαμβάνει την αποχή από την τροφοδότηση ρητορικής μίσους και την αποφυγή προσεγγίσεων αποκλεισμού που αντιμετωπίζουν τους πρόσφυγες και τους μετανάστες με όρους πολέμου. Τυχόν προσπάθειες από χώρες να χρησιμοποιήσουν τα δεινά των αιτούντων άσυλο για πολιτικό όφελος δεν μπορούν να επιλυθούν μέσω της δαιμονοποίησης ευάλωτων ανθρώπων.
- Διασφαλίσουν ότι όλοι οι ευάλωτοι αιτούντες άσυλο θα εξαιρούνται ρητά από όλες τις ταχύρρυθμες διαδικασίες ασύλου των συνόρων. Η εν γένει χρήση των ταχύρρυθμων διαδικασιών, που ευνοούν την πιθανότητα σφαλμάτων, θα πρέπει να περιορίζεται στο απολύτως απαραίτητο. Η πρόσβαση σε ασφαλή διαμονή, υγειονομική περίθαλψη και νομική βοήθεια θα πρέπει πάντα να είναι εγγυημένη.
- Τερματίσουν τη διοικητική κράτηση παιδιών και των οικογενειών τους απαγορεύοντάς τη ρητά στη νομοθεσία. Η κράτηση δεν είναι ποτέ προς το συμφέρον ενός παιδιού.
- Δημιουργήσουν υποχρεωτικούς μηχανισμούς καταμερισμού της ευθύνης προστασίας των αιτούντων άσυλο, με στόχο την πραγματική διασφάλιση των δικαιωμάτων τους - αυτή είναι η μόνη βιώσιμη λύση μακροπρόθεσμα, η οποία θα διευκολύνει και την άρση των δυσανάλογων πιέσεων στις υπηρεσίες υποδοχής και ασύλου και τις εν γένει υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης στην Ελλάδα.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να:

- Παρέχουν οικονομική και υλικοτεχνική υποστήριξη για την προστασία, την πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες και την παροχή νομικής βοήθειας σε αιτούσες/ούντες άσυλο σε περιοχές που έχουν μεγάλο αριθμό αφίξεων, στο πλαίσιο ενός μηχανισμού επιμερισμού ευθυνών σε επίπεδο ΕΕ. Όλες οι σχετικές πρωτοβουλίες θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψιν τους τις έμφυλες διαστάσεις και να καλύπτουν τις ειδικότερες ανάγκες των γυναικών.
- Δεσμευθούν να επανεγκαταστήσουν πρόσφυγες από χώρες εκτός ΕΕ και να δημιουργήσουν πρόσθετες νομικές οδούς για πρόσφυγες και μετανάστες, προκειμένου να μειωθεί σταδιακά η ανάγκη τους να καταφεύγουν σε επικίνδυνες διαδρομές.

Η Ελληνική Κυβέρνηση πρέπει να:

- Επανεξετάσει και να τροποποιήσει τον Νόμο περί Διεθνούς Προστασίας βάσει εκτίμησης των επιπτώσεων, ώστε να διασφαλιστεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο και η συμμόρφωση με το διεθνές και το ενωσιακό δίκαιο.
- Διασφαλίσει ότι όλες οι αιτούσες και όλοι οι αιτούντες άσυλο, ανεξαρτήτως εθνικότητας, έχουν πρόσβαση σε μια δίκαιη και αποτελεσματική διαδικασία ασύλου, σε ένα ασφαλές περιβάλλον.
- Ενισχύσει την παρεχόμενη από το κράτος νομική βοήθεια, έτσι ώστε, κατ'ελάχιστον, όσες και όσοι αιτούσες/ούντες άσυλο το επιθυμούν, να μπορούν να λάβουν νομική συνδρομή στο δεύτερο βαθμό της διαδικασίας ασύλου, όπως επιβάλλεται από το δίκαιο της ΕΕ. Παράλληλα, να εγγυηθεί ότι οι δικηγόροι και οι οργανώσεις που παρέχουν νομική βοήθεια έχουν απρόσκοπτη πρόσβαση σε άτομα που ζητούν άσυλο, ώστε να παρέχουν

νομική βοήθεια και υπηρεσίες στον πρώτο και στο δεύτερο βαθμό της διαδικασίας ασύλου.

- Εφαρμόσει εναλλακτικά της κράτησης μέτρα και να χρησιμοποιεί τη διοικητική κράτηση μόνο ως έσχατη λύση, μετά από ενδελεχή εξέταση και αιτιολόγηση της αναγκαιότητάς της ανά περίπτωση.⁶² Να απαγορεύσει ρητά από το νόμο την κράτηση των παιδιών και των οικογενειών τους, καθώς η κράτηση δεν είναι ποτέ προς το συμφέρον του παιδιού.
- Ενισχύσει σημαντικά τις δυνατότητες της Ελληνικής Υπηρεσίας Ασύλου, της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης και του Εθνικού Οργανισμού Δημόσιας Υγείας, αυξάνοντας το προσωπικό τους και παρέχοντας συνεχή επιμόρφωση.
- Λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την εξάλειψη όλων των φαινομένων/εκφάνσεων ξενοφοβίας και ρατσιστικής βίας. Να προωθήσει το διάλογο μεταξύ των ελληνικών αρχών, των Ελλήνων πολιτών και των προσφύγων και των μεταναστών, επί τη βάση αντικειμενικών κριτηρίων και δεδομένων, προκειμένου να μειωθεί η ένταση μεταξύ των κοινοτήτων (ιδίως) στα νησιά και να προωθηθεί η κοινωνική συνοχή.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

* Όλα τα ονόματα έχουν αλλάξει για λόγους προστασίας προσωπικών δεδομένων

- ¹ N 4375/2016 και η τροποποίηση αυτού (N. 4485/2017), N. 4540/2018, N. 4636/2019 και η τροποποίηση αυτού (N. 4686/2020).
- ² ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ στο σχέδιο νόμου «Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις» προς τη Βουλή των Ελλήνων, 21 Οκτωβρίου 2019, διαθέσιμο στο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/p-diethnProstasias.pdf>, σ.1.
- ³ Όπως επισημάνθηκε και από το Σωματείο Εργαζομένων Συμβασιούχων της Υπηρεσίας Ασύλου. Βλ. newsbeat, «Ο νέος νόμος καταπατά θεμελιώδη δικαιώματα των αιτούντων/αιτουσών άσυλο»: Η θέση του Σωματείου Εργαζομένων Συμβασιούχων της Υπηρεσίας Ασύλου, 31 Ιανουαρίου 2020, διαθέσιμο στο: <https://www.newsbeat.gr/greece/arthro/5956896/o-neos-nomos-katarata-themeliodi-dikaiomata-ton-aitoynton-aitoyson-asylo>. Επίσης, βλ. Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ). (2019α). Σχόλια του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες επί του νομοσχεδίου περί διεθνούς προστασίας, 15 Οκτωβρίου 2019, διαθέσιμο στο: https://www.gcr.gr/media/k2/attachments/GCR_on_bill_about International Protection.pdf.
- ⁴ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (2 Μαρτίου 2020), Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου: Αναστολή της υποβολής αιτήσεων χορήγησης ασύλου, ΦΕΚ 45/Α/2-3-2020, διαθέσιμο στο: <http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2020/03/rnp-anastolh-ths-ypovolis-aithseon-asylou.pdf>.
- ⁵ EU Debates. (3 Μαρτίου 2020). Kyriakos Mitsotakis: Migrant crisis has become asymmetrical threat. Greece calls it an 'invasion'. Youtube video. <https://www.youtube.com/watch?v=csz11416hHw>.
- ⁶ Redfish. (27 Μαρτίου 2020). Lesbos Refugee Camp: The Crisis At The EU Border. Youtube video. <https://www.youtube.com/watch?v=y6pRE9bhMzq>. Διεθνής Αμνηστία. (2020). Caught in a Political Game: Asylum-seekers and migrants on the Greece/Turkey border pay the price for Europe's failures. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: https://www.amnesty.at/media/6952/amnesty_caught-in-a-political-game_bericht-april-2020.pdf σσ. 15–7. Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας. (5 Μαρτίου 2020). Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας: Σοβαρή ανησυχία για τις επιθέσεις κατά προσφύγων και εργαζομένων σε ανθρωπιστικές οργανώσεις. <http://rvrn.org/category/%ce%bd%ce%b5%ce%b1/page/4/>. M. Fielitz. (23 Μαρτίου 2020). Far-right vigilantism at Europe's borders: the Greek experience. Open Democracy. <https://www.opendemocracy.net/en/countering-radical-right/far-right-vigilantism-at-europes-borders-the-greek-experience/>. Y. Souliotis. (6 Μαρτίου 2020). Greek security services expel members of German extreme-right group. E-kathimerini. <https://www.ekathimerini.com/250310/article/ekathimerini/news/greek-security-services-expel-members-of-german-extreme-right-group>.
- ⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (3 Μαρτίου 2020), Remarks by President von der Leyen at the joint press conference with Kyriakos Mitsotakis, Prime Minister of Greece, Andrej Plenković, Prime Minister of Croatia, President Sassoli and President Michel, διαθέσιμο στα αγγλικά στο: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_20_380.
- ⁸ Human Rights Watch. (31 Μαρτίου 2020). Greece: Nearly 2,000 New Arrivals Detained in Overcrowded, Mainland Camps. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://www.hrw.org/news/2020/03/31/greece-nearly-2000-new-arrivals-detained-overcrowded-mainland-camps>
- ⁹ Άρθρο 14 Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Άρθρο 18 Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- ¹⁰ Μεταξύ άλλων, Άρθρο 33 (και 31) της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων; Άρθρο 3 Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας; Άρθρο 7 Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα; Άρθρο 78(1) Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Άρθρα 2 και 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Επίσης, βλ.: European Union Agency for Fundamental Rights (FRA). (2020). *Fundamental rights of refugees, asylum applicants and migrants at the European borders*. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/fundamental-rights-refugees-asylum-applicants-and-migrants-european-borders> p. 7; Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR). (2 Μαρτίου 2020). *Δήλωση της Ύπατης Αρμοστείας για την κατάσταση στα σύνορα Τουρκίας – Ε.Ε.* <https://www.unhcr.org/gr/14121-dilosy-ypatis-armosteias-gia-tin-katastasi-sta-synora.html>; ΕΣΠ. (6 Μαρτίου 2020), *Ανοιχτή επιστολή 256 οργανώσεων για τις τρέχουσες εξελίξεις στα σύνορα της Ελλάδας.* <https://www.gcr.gr/el/news/press-releases-announcements/item/1402-anoixti-epistoloi-66-organoseon-gia-tis-trehouses-ekselikseis-sta-synora-tis-elladas>.
- ¹¹ J. Rankin. (12 Μαρτίου 2020). Greece warned by EU it must uphold the right to asylum. The Guardian. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/12/greece-warned-by-eu-it-must-uphold-the-right-to-asylum>.
- ¹² Για μια συνοπτική ανασκόπηση, βλ. ΕΣΠ και Oxfam. (2020). *Ενημερωτικό Δελτίο του ΕΣΠ και της Oxfam για τη Λέσβο-2: Ενημέρωση του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες και της Oxfam από το Ευρωπαϊκό 'hotspot' της Μόριας.* <https://www.gcr.gr/el/news/press-releases-announcements/item/1431-enimerotiko-deltio-tou-esp-kai-tis-oxfam-gia-ti-lesvo-2>
- ¹³ Βουλή των Ελλήνων, Επεξεργασία και εξέταση του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου «Βελτίωση της μεταναστευτικής νομοθεσίας, τροποποίηση διατάξεων των νόμων 4636/2019 (Α' 169), 4375/201...», ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ

ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Elilon/ToKtiro/Fotografiko-Archeio/#1741a428-ee36-4f32-89b9-abb300e694c7>, [1:54:00 – 1:54:07].

- ¹⁴ Σύμφωνα με την τότε Διευθύντρια της Υπηρεσίας Ασύλου: «Μας ασκείται αφόρητη πίεση για να μειώσουμε τα πρότυπα μας και να ελαχιστοποιήσουμε τις εγγυήσεις της διαδικασίας ασύλου... να αλλάξουμε τους νόμους μας, να αλλάξουμε τα πρότυπα μας στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο βάσει της οδηγίας της ΕΕ [σχετικά με τις διαδικασίες ασύλου]». IRIN. (31 Μαρτίου 2016). 'Greek asylum system reaches breaking point'. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://www.thenewhumanitarian.org/news/2016/03/31/greek-asylum-system-reaches-breaking-point>. Βλ. επίσης ECRE. (9 Δεκεμβρίου 2016). 'European Commission proposes to increase numbers of returns to Turkey under EU-Turkey deal and re-start returns to Greece under Dublin'. Διαθέσιμο στο αγγλικά στο: <https://www.ecre.org/european-commission-proposes-to-increase-numbers-of-returns-to-turkey-under-eu-turkey-deal-and-re-start-returns-to-greece-under-dublin/>.
- ¹⁵ Οι πληροφορίες δόθηκαν κατά τη διάρκεια συνάντησης στο «hotspot» της Μόριας στις 29 Ιανουαρίου 2020.
- ¹⁶ Βλ. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Υπόθεση M.S.S. Κατά Βελγίου και Ελλάδας, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3eVvLFW> παραρ. 251 και 263.
- ¹⁷ Άρθρο 39 § 5 (δ) [N. 4636/2019](https://www.oxfam.org/en/press-releases/oxfam-and-gcr-applaud-council-state-ending-containment-policy-and-condemn-greek)
- ¹⁸ Oxfam. (24 Απριλίου 2018). Oxfam and GCR applaud Council of State for ending containment policy and condemn Greek Government's attempts to defy Court's ruling. Press release. <https://www.oxfam.org/en/press-releases/oxfam-and-gcr-applaud-council-state-ending-containment-policy-and-condemn-greek>. Για περισσότερες πληροφορίες βλ.: AIDA, Country Report on Greece, update 2019, διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://www.asylumineurope.org/reports/country/greece>.
- ¹⁹ Άρθρο 11(γ) της τελευταίας απόφασης που επιβάλει το μέτρο του γεωγραφικού περιορισμού στα νησιά, με γνώμονα: «την υλοποίηση της από 18-3-2016 κοινής δήλωσης Ευρωπαϊκής Ένωσης-Τουρκίας, για τους οποίους κρίνεται απαραίτητη η επιβολή περιορισμού της ελευθερίας κυκλοφορίας των αιτούντων διεθνή προστασία, οι οποίοι εισέρχονται, μέσω των νησιών της Λέσβου, Ρόδου, Σάμου, Κω, Λέρου και Χίου, στην ελληνική επικράτεια μετά τις 20-3-2016, ημερομηνία που τέθηκε σε εφαρμογή η ως άνω κοινή δήλωση». ΚΥΑ 1140/2019 αναφορικά με τον «Περιορισμό Κυκλοφορίας των Αιτούντων Διεθνή Προστασία» (21 Δεκεμβρίου 2019), ΦΕΚ 4736/Β/20-12-2019, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/37rG0yu>
- ²⁰ Για παράδειγμα, βλ.: ΕΣΠ. (2019β). *Limits of Indignation: the EU-Turkey Statement and its implementation in the Samos 'hotspot'*. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: https://www.gcr.gr/media/k2/attachments/Report_Samos.pdf σσ. 15–6.
- ²¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2015a). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A European agenda on migration*. COM(2015) 240 final. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2015b). *The hotspot approach to managing exceptional migratory flows*. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_en.pdf.
- ²² Κοινή live συζήτηση για το προσφυγικό/μεταναστευτικό στο Facebook στις 8 Μαΐου 2020. <https://msf.gr/magazine/koini-live-syzitisi-gia-prosfygikometanasteytikio-sto-facebook>.
- ²³ Ibid.
- ²⁴ Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών Διοτίμα. (2019). *Τελική Έκθεση | Έρευνα για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας στον προσφυγικό και μεταναστευτικό πληθυσμό*. <https://diotima.org.gr/teliki-ekthesi-ereyna-gia-tin-antimetopisi-tis-empfylis-vias-ston-prosfygiko-kai-metanasteytikio-plithysmo/>.
- ²⁵ Συνέντευξη με τη Υπεύθυνη Διαχείρισης Υποθέσεων Έμφυλης Βίας του Κέντρου Γυναικείων Μελετών και Ερευνών Διοτίμα στη Λέσβο, στις 2 Ιουνίου 2020.
- ²⁶ UN General Assembly. (2012). *Report of the Special Rapporteur on the human rights of migrants, François Crépeau*. Human Rights Council agenda item 3. A/HRC/20/24. <http://www.refworld.org/docid/502e0bb62.html> παραρ. 8. Βλ. επίσης: UNHCR. (2014). *Beyond Detention: A Global Strategy to support governments to end the detention of asylum-seeker and refugees, 2014-2019*. <http://www.refworld.org/docid/536b564d4.html> σ. 5.
- ²⁷ UN General Assembly. (2012). *Report of the Special Rapporteur on the human rights of migrants, François Crépeau*. Human Rights Council agenda item 3. A/HRC/20/24. <http://www.refworld.org/docid/502e0bb62.html> παράρ. 8. Επίσης, βλ.: UNHCR. (2014). *Beyond Detention: A Global Strategy to support governments to end the detention of asylum-seeker and refugees, 2014-2019*. <http://www.refworld.org/docid/536b564d4.html> p. 5
- ²⁸ A. Jamieson and S. Theodorou. (2019, November 22). *Greece tightens borders and will 'shut the door' on migrants not entitled to asylum*. EuroNews. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο <https://www.euronews.com/2019/11/22/greece-tightens-borders-and-will-shut-the-door-on-migrants-not-entitled-to-asylum>. S. Sanderson. (2019, July 16). *New Greek government announces plans to tackle migration*. Info Migrants. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://www.infomigrants.net/en/post/18201/new-greek-government-announces-plans-to-tackle-migration>
- ²⁹ M. Καραμήτρου. (16 Οκτωβρίου 2019). Προσφυγικό: «Τρέχουν» το νομοσχέδιο για το άσυλο για

να αυξηθούν οι επιστροφές. CNN. Διαθέσιμο στο: <https://www.cnn.gr/news/ellada/story/194047/prosfigiko-trexougn-to-nomosxedio-gia-to-asylo-gia-na-ayxithougn-oi-epistrofes>. Χ. Μπόκας. (23 Οκτωβρίου 2019). *Πρόσφυγες: Άσυλο μόνο σε όσους πληρούν τα κριτήρια εισαγείται ο Χρυσοχοϊδής*. Πρώτο Θέμα. Διαθέσιμο στο: <https://www.protothema.gr/politics/article/938452/hrusohoidis-gia-asulo-prostasia-mono-stous-prosfiges-pou-pliroun-ta-haraktiristika/>. Διεθνής Αμνηστία. (2019). *Το προτεινόμενο σχέδιο νόμου για το άσυλο υποβαθμίζει την προστασία και τα δικαιώματα των προσφύγων και παραβιάζει τα ευρωπαϊκά και διεθνή νομικά πρότυπα*. Διαθέσιμο στο: <https://www.amnesty.gr/news/press/article/22623/proteinomeno-shedio-nomoy-gia-asylo-ypovathmizei-tin-prostasia-kai-ta>.

- ³⁰ Βλ.: ECRE. (21 Φεβρουαρίου 2020). *Greece: Fast Track Procedures Cutting the Line – Turmoil Over Closed Centres and Transfers to Mainland*. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://www.ecre.org/greece-fast-track-procedures-cutting-the-line-turmoil-over-closed-centres-and-transfers-to-mainland/>
- ³¹ Άρθρα 77 § 4 (προσωπική συνέντευξη), 83 (διαδικασία εξέτασης υπό την ταχύρρυθμη διαδικασία), 90 (διαδικασίες στα σύνορα) Ν. 4636/2019. Σημειωτέον, βάσει ενωσιακού δικαίου, οι ευάλωτοι αιτούντες άσυλο θα πρέπει να επωφελοούνται ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, όπως «αρκετός χρόνος... για την πραγματική πρόσβασή τους στις διαδικασίες και για την επίκληση των στοιχείων που απαιτούνται για την τεκμηρίωση της αίτησής τους διεθνούς προστασίας». Βλ. Οδηγία 2013/32/ΕΕ της 26ης Ιουνίου 2013 σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιάρθρωση), διαθέσιμη στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0032&from=EN>, Αιτιολογική Σκέψη 29.
- ³² Schock, K., Rosner, R., & Knaevelsrud, C. (2015). Impact of asylum interviews on the mental health of traumatized asylum seekers. *European journal of Psycho-traumatology*, 6.
- ³³ *Μεταξύ άλλων*, Αιτιολογική Σκέψη 20 και Άρθρο 8(2) της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013 σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνούς προστασία (αναδιάρθρωση); και Αιτιολογική Σκέψη και Άρθρο 15(1) της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών.
- ³⁴ Για παράδειγμα, βλ.: E. Kriona Saranti. (2019). *Locked Up Without Rights: Nationality-based detention in the Moria refugee camp*. HIAS. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: https://www.hias.org/sites/default/files/report_on_low_profile_detention_in_greece_hias_dec_2019.pdf; S-V. Οικονομου. (2018). *Borderlines of Despair: First-line reception of asylum seekers at the Greek borders*. ΕΣΠ και Social Change Initiative. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://www.gcr.gr/media/k2/attachments/SCIZReportZfinalZPDF.pdf>.
- ³⁵ Οι αντίστοιχες χωρητικότητες είναι 210 για το ΠροΚεΚα της Λέσβου και 474 για το ΠροΚεΚα της Κω. Μεταξύ 5–13 Μαρτίου 2020, το ΠροΚεΚα της Κω ξεπέρασε την χωρητικότητά του για πρώτη φορά από την εφαρμογή της Κοινής Δήλωσης Ε-Τουρκίας, φτάνοντας τις/ους 489 διοικητικά καρτούμενους/ους στις 8-9 Μαρτίου. Όλα τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τις τακτικές ενημερώσεις της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας επί του Προσφυγικού / Μεταναστευτικού Ζητήματος, οι οποίες είναι διαθέσιμες στο: <https://infocrisis.gov.gr/prosfigiko-metanastefitiko/>.
- ³⁶ Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ). (2019α). Σχόλια του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες επί του νομοσχεδίου περί διεθνούς προστασίας. 15 Οκτωβρίου 2019, σσ. 3-4, διαθέσιμο στο: https://www.gcr.gr/media/k2/attachments/GCR_on_bill_about_International_Protection.pdf.
- ³⁷ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), Επικαιροποιημένη κατάσταση: Ασυνόδευτα Ανήλικα (Α.Α.) στην Ελλάδα (15 Ιουνίου 2020), http://www.ekka.org.gr/images/%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91_2020/GR%20ΕΚΚΑ%20Dashboard%2015-6-2020.pdf.
- ³⁸ International Commission of Jurists (ICJ) and GRC. (2020a). *Longer note to the Joint Submission of the International Commission of Jurists (ICJ) and of the Greek Council for Refugees (GCR) to the United Nations Special Rapporteur on the human rights of migrants report on ending immigration detention of children and seeking adequate reception and care for them*. Διαθέσιμο στο: <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2020/05/Joint-Submission-ICJ-GCR-SRMigrants-2020-ENG.pdf>, p. 3.
- ³⁹ Για παράδειγμα, βλ.: ICJ and GRC. (2020b). *Joint Submission on Immigration detention of children in Greece*. <https://www.icj.org/joint-submission-on-immigration-detention-of-children-in-greece/>. UN Human Rights Office of the High Commissioner. (2019). *Working Group on Arbitrary Detention: Preliminary Findings from its visit to Greece (2019, December 2 - 13)*. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25421&LangID=E>
- ⁴⁰ Βλ. και AIDA, Country Report on Greece, Update 2019, <http://asylumineurope.org/news/23-06-2020/aida-2019-update-greece>
- ⁴¹ Ένας σημαντικός αριθμός ερευνών έχει ήδη επισημάνει το ότι η διοικητική κράτηση επηρεάζει σοβαρά την ψυχική υγεία των αιτούντων άσυλο. Μεταξύ άλλων, βλ.: M. von Werthern, K. Robjant., Z. Chui, R. Schon, L. Ottisova, C. Mason and C. Katona. (2018). *The impact of immigration detention on mental health: a systematic review*. *BMC Psychiatry* 18(382). Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://doi.org/10.1186/s12888-018-1945-y>. International Committee of the Red Cross. (2017). *ICRC policy paper on immigration detention*. *International Review of*

the Red Cross 99(1): 359–63. Migration and displacement. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: https://international-review.icrc.org/sites/default/files/irrc_99_19.pdf σ. 361, αναφέρεται και σε M. Bosworth. (2016). *The Impact of Immigration Detention on Mental Health: A Literature Review*. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2732892. S. Shaw. (2016). *Review into the Welfare in Detention of Vulnerable Persons: A report to the Home Office by Stephen Shaw*. UK Government. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://www.gov.uk/government/publications/review-into-the-welfare-in-detention-of-vulnerable-persons-appendix-5>. J. Cleveland, C. Rousseau and R. Kronick. (2012). *The Harmful Effects of Detention and Family Separation on Asylum Seekers' Mental Health in the Context of Bill C-31: Brief Submitted to the House of Commons Standing Committee on Citizenship and Immigration concerning Bill C-31, the Protecting Canada's Immigration System Act*. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://refugeereseach.net/wp-content/uploads/2016/11/Cleveland-et-al-2012-Detention-and-asylum-seekers-mental-health.pdf>. C. Neave. (2013). *Suicide and Self-Harm in the Immigration Detention Network*. Report by the Commonwealth and Immigration Ombudsman, Australian Government. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: https://www.ombudsman.gov.au/_data/assets/pdf_file/0022/30298/December-2013-Suicide-and-self-harm-in-the-Immigration-Detention-Network.pdf

⁴² Γιατροί Χωρίς Σύνορα/MsF Greece. (12 Ιουνίου 2020). «Ελλάδα/COVID-19: Αδικαιολόγητη η παράταση περιορισμού κυκλοφορίας των αιτούντων άσυλο μέχρι τις 21 Ιουνίου», διαθέσιμο στο: <https://www.msf.gr/magazine/elladacovid-19-adikaiologiti-i-paratasi-periorismoy-kykloforias-ton-aitovnton-asylo-mehri>. Επιπλέον, συνεπάγεται τον δυσανάλογο περιορισμό της ελευθερίας κίνησης των αιτούντων και αιτούσων άσυλο, κατά παράβαση των σχετικών κατευθυντήριων γραμμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Βλ. European Commission. (16 April 2020). COVID-19: Guidance on the implementation of relevant EU provisions in the area of asylum and return procedures and on resettlement, p. 3, available at: <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/guidance-implementation-eu-provisions-asylum-return-procedures-resettlement.pdf>.

⁴³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απάντηση της Επιτρόπου Johansson σε κοινοβουλευτική ερώτηση, P004017/2019, 5 Φεβρουαρίου 2020, διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://bit.ly/3a2pXaj>.

⁴⁴ Βλ. και ECRE. (2019). *Border Procedures: Not a Panacea*. διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://www.ecre.org/wp-content/uploads/2019/07/Policy-Note-21.pdf> σ. 4.

⁴⁵ EASO. (2019). *EASO Annual Report on the Situation of Asylum in the EU 2018*. Διαθέσιμο στο: <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/ar-es-2018-english.pdf> σ. 13

⁴⁶ Για περισσότερα, βλ. της Βάση Δεδομένων για το Άσυλο (AIDA), που λειτουργεί υπό την αιγίδα του ECRE: <http://www.asylumineurope.org/reports/country/greece>

⁴⁷ AIDA, Country Report on Greece, Update 2019, διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <http://asylumineurope.org/news/23-06-2020/aida-2019-update-greece>.

⁴⁸ Η ταχύρυθμη διαδικασία των συνόρων του Άρθρου 90(3) του ΠΔΠ επαναλαμβάνει σε μεγάλο βαθμό τις προβλέψεις της προηγούμενης νομοθεσίας. Οι πρόσθετες προβλέψεις συμπεριλαμβάνουν: την καταγραφή των αιτήσεων ασύλου, την κοινοποίηση των αποφάσεων και άλλων διαδικαστικών εγγράφων, καθώς και την παραλαβή των προσφυγών, που μπορεί να διεξαχθούν από το προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας ή των Ενόπλων Δυνάμεων, εάν το αστυνομικό προσωπικό δεν επαρκεί. Οι συνεντεύξεις των αιτούντων άσυλο μπορούν επίσης να διεξαχθούν από προσωπικό που αναπτύσσεται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO). Σε «ιδιαίτερα έκτακτες περιστάσεις», μπορούν να διεξαχθούν συνεντεύξεις από εκπαιδευμένο προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας ή των Ενόπλων Δυνάμεων, σε αντίθεση με τον αυστηρό περιορισμό του προηγούμενου Ν. 4375/2016. The registration of asylum applications, the notification of decisions and other procedural documents, as well as the receipt of appeals, may be conducted by staff of the Hellenic Police or the Armed Forces, if police staff is not sufficient. The interview of asylum seekers may also be conducted by personnel deployed by the European Asylum Support Office (EASO). '[I]n particularly urgent circumstances,' interviews can be conducted by trained personnel of the Hellenic Police or the Armed Forces, as opposed to the strict limitation to registration activities under the previous L. 4375/2016. Η διαδικασία ασύλου περατώνεται σε σύντομο χρονικό διάστημα. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε υποβάθμιση των διαδικαστικών εγγυήσεων που παρέχει το διεθνές, ενωσιακό και εθνικό νομικό πλαίσιο, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος συνδρομής από δικηγόρο. Δεδομένου ότι αυτές οι συντεταγμένες προθεσμίες επηρεάζουν αναμφίβολα τις διαδικαστικές εγγυήσεις που θα πρέπει να παρέχονται στους αιτούντες άσυλο, θα πρέπει να αξιολογηθεί η συμμόρφωσή τους με το άρθρο 43 της αναδιατυπωμένης οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου, το οποίο δεν επιτρέπει περιορισμούς στα διαδικαστικά δικαιώματα που διατίθενται στις διαδικασίες των συνόρων για λόγους που σχετίζονται με μεγάλους αριθμούς αφίξεων. Ειδικότερα, σύμφωνα με το Άρθρο 90 (3)(γ): «Η απόφαση του πρώτου βαθμού εκδίδεται υποχρεωτικά εντός επτά (7) ημερών. Η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής είναι δέκα (10) ημερών. Η προσφυγή προσδιορίζεται υποχρεωτικά εντός τεσσάρων (4) ημερών. Η προθεσμία για την ειδοποίηση του αιτούντος σε περίπτωση προφορικής ακρόασης και για την κατάθεση υπομνήματος μετά την εξέταση της προσφυγής είναι μιας (1) ημέρας. Η απόφαση εκδίδεται υποχρεωτικά εντός επτά (7) ημερών.»

⁴⁹ ΚΥΑ 1333/2019 αναφορικά με την Εφαρμογή των διατάξεων των παραγράφων 3 και 5 του άρθρου 90 του ν. 4636/2019 (ΦΕΚ 169 Α'), ΦΕΚ 4892/Β/31.12.2019, διαθέσιμο στο: <http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2020/01/document-15-KYA-1333-30-12-19.pdf>.

⁵⁰ M. Bouchetel. No Rights Zone. (2019). Oxfam & GCR. <https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/2019-12/Oxfam%20%26%20GCR%20Briefing%20Paper%20-%20No-Rights%20Zone%20-%202006122019.pdf>.

- ⁵¹ Φαίνεται να υπάρχουν μερικές ελάχιστες περιπτώσεις στις οποίες η Υπηρεσία Ασύλου δέχθηκε χειρόγραφες προσφυγές από τους ίδιους τους αιτούντες (άρθρα 93, 94 του Ν. 4636/2019), ωστόσο, δεν είναι δυνατόν να επιβεβαιωθεί έως τη στιγμή της δημοσίευσης. Περαιτέρω, ακόμη και αν υφίστανται και επιβεβαιωθούν τέτοιου είδους εξαιρέσεις, σε καμία περίπτωση δεν ισοδυναμούν με την ουσιαστική δυνατότητα πρόσβασης σε αποτελεσματική προσφυγή. Βάσει των διατάξεων του ΠΔΠ, αυτές οι «προσφυγές» απορρίπτονται ως απαράδεκτες. Οποιοσδήποτε ad hoc πρακτικές, συνεπώς, που στοχεύουν στην αντιμετώπιση των δραματικών ελλείψεων του συστήματος νομικής συνδρομής, απλά αποδεικνύουν τις ελλείψεις του. Στην χειρότερη των περιπτώσεων, μπορούν δε να συνδράμουν στη νομιμοποίηση της ταχύτερης απόρριψης ανθρώπων που χρίζουν διεθνούς προστασίας, υπό το πρόσχημα πως του δόθηκε η ευκαιρία να ασκήσουν προσφυγή κατά της πρωτοβάθμιας απόφασής τους.
- ⁵² Ενδεικτικά, υπάρχει μόλις ένας/μία κρατικός δικηγόρος στο νησί της Λέσβου, ενώ σε άλλα νησιά, είτε δεν υπάρχει κανένας, είτε ο αριθμός των δικηγόρων παραμένει εξίσου περιορισμένος (1 με 2).
- ⁵³ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. AIDA, Country Report on Greece, Update 2019, διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <http://asylumineurope.org/news/23-06-2020/aida-2019-update-greece>.
- ⁵⁴ Για περισσότερες πληροφορίες βλ.: Oxfam. (19 Μαΐου 2020). *Massive number of rejections in Greece deny people fair asylum process, Oxfam and GCR say*. Δελτίου Τύπου. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://www.oxfam.org/en/press-releases/massive-number-rejections-greece-deny-people-fair-asylum-process-oxfam-and-gcr-say>
- ⁵⁵ Άρθρα 71 & 78 του Ν. 4636/2019, και άρθρο 11 του Ν. 4686/2020
- ⁵⁶ Άρθρο 82 Ν. 4636/2019.
- ⁵⁷ Για περισσότερες πληροφορίες βλ.: Oxfam. (19 Μαΐου 2020). *Massive number of rejections in Greece deny people fair asylum process, Oxfam and GCR say*.
- ⁵⁸ Ν. 4636/2019, Άρθρο 39 παραρ. 8(στ)
- ⁵⁹ Το Σαββατοκύριακο της 4–5 Ιανουαρίου 2020, είχε αναφερθεί κλίμα κακοκαιρίας, με ψύχος, βροχές και χιόνια, καθώς η καταιγίδα «Ηφαιστίων» θα έφτανε στην ευρύτερη περιοχή από τις πρωινές ώρες της 5^{ης} Ιανουαρίου. Βλ In.gr (4 Ιανουαρίου 2020). «Καιρός : Ο «Ηφαιστίων» έρχεται αγριεμένος – Φέρνει κύμα ψύχους, καταιγίδες και χιόνια». <https://www.in.gr/2020/01/04/greece/kairos-o-ifaiiston-erxetai-agriemenos-fernei-kyma-psyxous-kataigides-kai-xionia/>
- ⁶⁰ Συγκεκριμένα, το άρθρο 90 ΠΔΠ καταργεί την εξαίρεση των ευάλωτων αιτούντων άσυλο από τις ταχύρρυθμες διαδικασίες των συνόρων, όπως προηγουμένως προβλεπόταν από το Άρθρο 60 Ν 4375/2016.
- ⁶¹ ECRE, 'EU ministers agree on measures to deter 'non-cooperation' of refugees and migrants', 13 November 2015, διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://www.ecre.org/eu-ministers-agree-on-measures-to-deter-non-cooperation-of-refugees-and-migrants/>; ECRE, 'New EU Commission plans on returns and detention will create more harm and suffering', 3 March 2017, διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://www.ecre.org/new-eu-commission-plans-on-returns-and-detention-will-create-more-harm-and-suffering/>; HRW/B. Frelick, I. M. Kysel & J Podkul. (2016). The Impact of Externalization of Migration Controls on the Rights of Asylum Seekers and Other Migrants. Διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://www.hrw.org/news/2016/12/06/impact-externalization-migration-controls-rights-asylum-seekers-and-other-migrants>; Gammeltoft-Hansen, T., & Tan, N. F. (2017). The End of the Deterrence Paradigm? Future Directions for Global Refugee Policy. *Journal on Migration and Human Security*, 5(1), 28–56.
- ⁶² Για μια σύνοψη, βλ.: FRA. (2015). *Alternatives to detention for asylum seekers and people in return procedures*. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2015-alternatives-to-detention-compilation-key-materials-2_en.pdf

© Oxfam International Ιούλιος 2020

Αυτή η αναφορά γράφτηκε από τη Ναταλία-Ραφαέλα Καφκούτσου και τον Σπύρο-Βλαντ Οικονόμου, με τη βοήθεια των Raphael Shilhav και Evelien van Roemburg. Αποτελεί μέρος μιας σειράς αναφορών που γράφτηκαν για την ενημέρωση του δημόσιου διαλόγου σε θέματα ανάπτυξης και ανθρωπιστικής πολιτικής.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα ζητήματα που τίθενται σε αυτό το άρθρο, στείλτε email στο advocacy@oxfaminternational.org

Αυτή η έκδοση έχει πνευματικά δικαιώματα, αλλά το κείμενο μπορεί να χρησιμοποιηθεί δωρεάν για σκοπούς υπεράσπισης, εκστρατείας, εκπαίδευσης και έρευνας, υπό την προϋπόθεση ότι η πηγή αναγνωρίζεται πλήρως. Ο κάτοχος πνευματικών δικαιωμάτων ζητά να ενημερωθεί για κάθε τέτοια χρήση για σκοπούς εκτίμησης αντίκτυπου. Για αντιγραφή σε οποιοδήποτε άλλες

περιστάσεις, ή για επαναχρησιμοποίηση σε άλλες δημοσιεύσεις, ή για μετάφραση ή προσαρμογή, πρέπει να εξασφαλιστεί άδεια και μπορεί να επιβληθεί τέλος. Στείλτε email σε Policyandpractice@oxfam.org.uk.

Οι πληροφορίες σε αυτήν την έκδοση είναι σωστές τη στιγμή που τυπώνεται

Published by Oxfam GB for Oxfam International under
ISBN 978-1-78748-625-6 in July 2020. DOI: 10.21201/2020.6256
Oxfam GB, Oxfam House, John Smith Drive, Cowley, Oxford, OX4 2JY, UK.

OXFAM

Η Oxfam είναι μια διεθνής συνομοσπονδία 20 συνδεδεμένων οργανισμών σε περισσότερες από 90 χώρες, ως μέρος ενός παγκόσμιου κινήματος αλλαγών, για να χτίσει ένα μέλλον απαλλαγμένο από την αδικία της φτώχειας. Απευθυνθείτε γραπτώς σε οποιονδήποτε οργανισμό για περισσότερες πληροφορίες ή επισκεφθείτε το www.oxfam.org.